

RAPPORT

Evaluatie Instructeursbeurs mbo

In opdracht van het Ministerie van
Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

72901 - Openbaar – 2 december 2024

Martha Jordaan, Bram Lankreijer, Sara Wildschut, Leonore Das

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1	3
Introductie	3
1.1 Aanleiding	3
1.2 Vraagstelling	3
1.3 Leeswijzer	5
Hoofdstuk 2	6
Instructeursbeurs mbo	6
2.1 Achtergrond	6
2.2 Beleidstheorie	8
2.3 Subsidie	10
Hoofdstuk 3	11
Gebruik van de regeling	11
3.1 Gerealiseerde activiteiten	11
Hoofdstuk 4	21
Doeltreffendheid activiteiten Instructeursbeurs mbo	21
4.1 Outcome van de regeling	21
Hoofdstuk 5	29
Doelmatigheid instructeursbeurs mbo	29
5.1 Kosten van activiteiten	29
5.2 Doelmatigheid instructeursbeurs mbo	30
Hoofdstuk 6	35
Conclusie en aanbevelingen	35
6.1 Conclusies	35
6.2 Aanknopingspunten voor de toekomst van de instructeursbeurs mbo	38
6.3 Tot slot	38
Bijlage 1. Onderzoeks-aanpak	40
Bijlage 2. Vragenlijst	42

Introductie

In dit hoofdstuk beschrijven we de aanleiding van het onderzoek, presenteren we de onderzoeksvragen en beschrijven we onze aanpak en onderzoeksmethoden.

1.1 Aanleiding

Op 1 augustus 2018 trad het besluit Bekwaamheidseisen voor instructeurswerkzaamheden in werking. Eerder was al aangekondigd om de mogelijkheden voor een 'instructeursbeurs' te onderzoeken. Dit initiatief was bedoeld om instructeurs in het mbo te ondersteunen bij hun verdere ontwikkeling en zo de aantrekkelijkheid van een loopbaan in het onderwijs te vergroten. Deze maatregel zou ook bijdragen aan het aanpakken van het dreigende docententekort. Met het invoeren van de bekwaamheidseisen voor instructeurs in 2018 is ook de instructeursbeurs ingevoerd.

Met de invoering van de bekwaamheidseisen kreeg de functie van instructeur meer erkenning en via de subsidieregeling instructeursbeurs mbo is een beurs beschikbaar gesteld voor instructeurs die een associate degree of hbo-bacheloropleiding willen volgen. De regeling, die loopt van 2019 tot 2024, biedt subsidie voor studiekosten en studieverlof. Nu de regeling vijf jaar heeft gelopen, wordt een evaluatie uitgevoerd om te bepalen hoe de instructeursbeurs in de toekomst kan worden voortgezet. Tot nu toe is het beschikbare budget niet volledig benut, wat aanleiding geeft tot nader onderzoek.

De resultaten van de evaluatie moeten ondersteunen bij de keuze of en hoe de instructeursbeurs verlengd kan/zal worden.

1.2 Vraagstelling

Om inzicht te krijgen in de mate waarin de subsidie de gewenste effecten heeft bewerkstelligd, en of de effecten doeltreffend zijn behaald, heeft het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap Berenschot gevraagd om een subsidie-evaluatie uit te voeren om de doelmatigheid en doeltreffendheid van de subsidieregeling te onderzoeken. De evaluatie richt zich op de subsidie die is verstrekt in de periode van 1 augustus 2019 tot en met 31 juli 2024.

De evaluatie moet inzicht bieden in de doeltreffendheid en doelmatigheid van de subsidieregeling. De hoofdvraag van het onderzoek luidt: 'In welke mate is de instructeursbeurs doeltreffend en doelmatig?' De subvragen zijn uiteengezet in tabel 1.

Uiteindelijk moet het antwoord op de hoofdvraag en de subvragen leiden tot een besluit over het al dan niet voortzetten van de instructeursbeurs.

Tabel 1. Onderzoeksvragen binnen de subsidie-evaluatie

Onderzoeksvragen	
Gebruik van de regeling	
1.	Hoe ziet de beleidstheorie die hoort bij de subsidieregeling van de instructeursbeurs eruit? <ol style="list-style-type: none"> Wat is de doelstelling van de subsidie? Wat zijn de beoogde beleidsprestaties (output) en effecten (outcome) van de subsidie? Welke activiteiten worden er met de subsidie uitgevoerd?
2.	Hoeveel aanvragen, toekenningen en afwijzingen zijn er? <ol style="list-style-type: none"> Hoe heeft zich dit ontwikkeld?
3.	Wat kan er gezegd worden over de bekendheid van de regeling?
4.	Wat is het percentage instructeurs in het middelbaar beroepsonderwijs dat momenteel gebruikmaakt van de subsidie voor studiekosten in verband met het volgen van een bachelor of associate degree-opleiding?
5.	Wat zijn de kenmerken van de instructeurs die de instructeursbeurs gebruiken? <ol style="list-style-type: none"> Zijn hierin ontwikkelingen te zien?
6.	Waarvoor zetten zij de beurs in (type opleiding, opleidingsrichting, etc.)? <ol style="list-style-type: none"> Zijn hierin ontwikkelingen te zien?
7.	In welke mate komt het voor dat instructeurs twee- of driemaal subsidie ontvangen?
8.	Zijn er significante verschillen in het gebruik van subsidie tussen verschillende onderwijsinstellingen of regio's? <ol style="list-style-type: none"> Zo ja, wat zijn daarvan de oorzaken?
9.	Wat zijn de gemiddelde kosten per instructeur die door de subsidie worden gedekt? <ol style="list-style-type: none"> In hoeverre voldoen deze kosten aan de werkelijke studiekosten?
Doeltreffendheid	
10.	In hoeverre is de instructeursbeurs doeltreffend? Met andere woorden, is er een stijging in het aantal instructeurs met een AD of hbo-opleiding of in de gehele breedte van professionele ontwikkeling (zie ook vraag 12)?
11.	Heeft de instructeursbeurs ervoor gezorgd dat <i>meer</i> instructeurs een bacheloropleiding of associate degree-opleiding zijn gaan volgen?
12.	In hoeverre heeft de subsidie invloed op de studiekeuzes van instructeurs, met name met betrekking tot opleidingen met een totale studielast van meer dan zestig studiepunten?
13.	Heeft de subsidieregeling bijgedragen aan de professionele ontwikkeling van instructeurs? <ol style="list-style-type: none"> Zo ja, in welke mate?
14.	Welke positieve of negatieve neveneffecten heeft de subsidieregeling?
15.	Hoe kan de onder-uitputting van de regeling verklaard worden?

Onderzoeksvragen

16. Welke verbetermogelijkheden zijn er om de doeltreffendheid van de regeling te vergroten?

Doelmatigheid

17. (Kleine doelmatigheid) In hoeverre is de instructeursbeurs doelmatig? Neem hierbij het uitgangspunt van de aanvragers/gebruikers van de regeling en de uitvoerder (DUO) van de regeling mee; bijvoorbeeld, is het proces efficiënt of doen zich daar moeilijkheden voor? Zijn er bijvoorbeeld vijf mensen die één aanvraag behandelen, is het proces van aanvragen transparant etc.?
18. (Grote doelmatigheid) Hadden we met dezelfde kosten een groter bereik en/of effect kunnen hebben? Is een subsidie in dit geval de juiste instrumentkeuze, of hadden we bijvoorbeeld met een ander type beleidsinstrument evenveel of zelfs meer kunnen bereiken?

1.3 Leeswijzer

Dit rapport biedt een uitgebreide analyse van de subsidieregeling van de instructeursbeurs in het middelbaar beroepsonderwijs. Hoofdstuk 2 geeft een achtergrond van de instructeursbeurs, inclusief de beleidstheorie en details over de subsidie. Hoofdstuk 3 richt zich op het gebruik van de regeling, waarbij de gerealiseerde activiteiten en het bereik van de beurs worden besproken. In hoofdstuk 4 wordt de doeltreffendheid van de activiteiten geëvalueerd, met een focus op de resultaten per beoogd effect. Hoofdstuk 5 behandelt de doelmatigheid van de instructeursbeurs, waarbij de kosten van de activiteiten en de efficiëntie van de regeling worden geanalyseerd. Tot slot biedt hoofdstuk 6 conclusies en aanbevelingen voor de toekomst van de instructeursbeurs. De bijlage bevat een nadere beschrijving van de onderzoeks aanpak.

Instructeursbeurs mbo

In dit hoofdstuk schetsen wij eerst de achtergrond van de instructeursbeurs. Daarna presenteren wij de beleidstheorie en vervolgens de activiteiten en subsidiemiddelen. Daarmee gaan we in op onderzoeksvraag 1.

2.1 Achtergrond

Het beroep instructeur

Instructeurs in het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) spelen een cruciale rol in het begeleiden van studenten tijdens het praktijkgedeelte van hun opleiding. Ongeveer 6% van alle medewerkers uit het mbo is instructeur¹, waar 58% van alle mbo-medewerkers een functie als docent heeft. Ter vergelijking: in het primair en voortgezet onderwijs is minder dan 1% van het werkzame personeel instructeur². Ze zijn verantwoordelijk voor het zelfstandig verzorgen van praktijklessen, hoewel dit altijd gebeurt onder de verantwoordelijkheid van een docent of het onderwijsteam. Instructeurs moeten vakinhoudelijk, vakdidactisch en pedagogisch bekwaam zijn, wat vaak wordt aangetoond door relevante werkervaring en een opleiding op minimaal mbo-niveau 4. Ze ondersteunen studenten bij het ontwikkelen van praktische vaardigheden die essentieel zijn voor hun toekomstige beroep. Instructeurs werken nauw samen met docenten, die doorgaans de eindverantwoordelijkheid dragen voor het onderwijsprogramma en de toetsing. Deze samenwerking binnen onderwijsteams zorgt ervoor dat studenten een geïntegreerde leerervaring krijgen, waarbij theorie en praktijk op elkaar aansluiten.

Professionalisering instructeurs

De professionalisering van instructeurs in het mbo is belangrijk voor de kwaliteit van het onderwijs. Veel instructeurs zijn zij-instromers, wat betekent dat zij vanuit de beroepspraktijk het onderwijs binnenkomen. Ongeveer 60% van de nieuwe docenten en instructeurs in het mbo start als zij-instromer³. Instructeurs kunnen hun vakinhoudelijke en didactische vaardigheden verder ontwikkelen door te investeren in hun professionalisering, bijvoorbeeld door bijscholing en het behalen van pedagogisch-didactische certificaten. Dit leidt tot een betere aansluiting van het onderwijs op de behoeften van de arbeidsmarkt en verhoogt de onderwijskwaliteit. Instructeurs kunnen bijvoorbeeld deelnemen aan trajecten zoals het pedagogisch didactisch getuigschrift (pdg) of specifieke mbo-opleidingen die hen ondersteunen in hun rol. Deze trajecten helpen hen niet alleen om hun kennis en vaardigheden te verdiepen, maar ook om nieuwe onderwijsmethoden en technologieën te integreren in hun lessen. Bovendien, is de aanname, draagt professionalisering bij

---

¹ Dit gaat om cijfers uit 2019 uit onderzoek van ABF: <https://www.sommabo.nl/wp-content/uploads/ABF-instroom-uitstroom-MBO-feb-2021.pdf>

² Gebaseerd op gegevens van DUO op basis van de salarisadministraties van instellingen. De cijfers zijn indicatief. Exacte cijfers worden hier niet weergegeven in verband met de betrouwbaarheid van de gegevens.

³ <https://www.ditismbo.nl/over-het-mbo/werken-in-het-mbo/als-docent-zij-instromen>

aan hun loopbaanontwikkeling en werktevredenheid, wat weer een positieve invloed heeft op de leerervaringen van studenten.

Waarom een beurs?

De aandacht voor de professionalisering van docenten is al jarenlang een belangrijk onderdeel van het Nederlandse onderwijsbeleid. Al in de jaren negentig besloot de overheid om scholen structureel te financieren voor de nascholing van leraren. Dit beleid heeft zich in de loop der jaren verder ontwikkeld met initiatieven zoals de lerarenbeurs. Daarnaast zijn er in de verschillende cao's voor het onderwijs afspraken gemaakt over de tijd en middelen die beschikbaar zijn voor de professionalisering van docenten. Voor het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) was er daarnaast ook sprake van een specifiek actieplan genaamd 'Focus op Vakmanschap 2011-2015'. Dit plan had als doel de kwaliteit van het mbo te verbeteren door onder andere de professionalisering van docenten en instructeurs te bevorderen.

In 2014 kondigde voormalig minister Bussemaker tijdens MBO City aan dat er bekwaamheidseisen zouden komen voor mbo-instructeurs. Dit besluit was bedoeld om de inzetbaarheid en kwaliteit van instructeurs te vergroten en zo hun positie in het mbo te versterken. Het invoeren van deze eisen op 1 augustus 2018 maakte van het beroep van instructeur een herkenbare, erkende functie met specifieke kwalificaties, bedoeld om het lerarentekort aan te pakken en mbo-studenten beter onderwijs te bieden.

De bekwaamheidseisen vroegen om specifieke kwalificaties die de instructeursrol verder professionaliseren, vergelijkbaar met hoe bekwaamheidseisen voor docenten eerder hebben geholpen om hun vakinhoudelijke en didactische vaardigheden te verbeteren. De instructeursbeurs werd daarom ingevoerd als onderdeel van deze professionaliseringsslag. De regeling ondersteunt instructeurs bij het behalen van een associate degree of bacheloropleiding en biedt financiële middelen voor zowel de studiekosten als het studieverlof. Hiermee helpt de instructeursbeurs niet alleen om de bekwaamheidseisen haalbaar te maken, maar draagt ze ook bij aan de aantrekkelijkheid van een carrière in het mbo-onderwijs. Deze regeling sluit aan bij bredere initiatieven zoals de lerarenbeurs, die eveneens inspeelt op de groeiende vraag naar beter gekwalificeerde docenten in het onderwijs.

Wat is de beurs?

De instructeursbeurs is een subsidie voor mbo-instructeurs die hun kwalificaties willen verhogen met een associate degree of bacheloropleiding. De beurs dekt collegegeld, studiekosten en geeft ook financiële ruimte voor studieverlof. De regeling helpt instructeurs om zich verder te professionaliseren en carrièreperspectieven te verbeteren. Dit subsidieprogramma stimuleert doorontwikkeling van instructeurs, waarmee zij naast praktische ervaring ook didactische en vakinhoudelijke verdieping opdoen.

Instructeurs kunnen de beurs aanvragen bij DUO (Dienst Uitvoering Onderwijs). De aanvraagprocedure bestaat uit het indienen van een formulier via de website van DUO, meestal inclusief bewijsstukken zoals inschrijvingsbewijzen van de opleiding en goedkeuring van de werkgever. Na goedkeuring ontvangt de instructeur een vaste vergoeding per jaar voor collegegeld, studiekosten en verlofkosten. Elk kalenderjaar moet de beurs opnieuw worden aangevraagd voor het vervolg van de opleiding.

Voorwaarden instructeursbeurs

De instructeursbeurs is een subsidie van DUO die bedoeld is om mbo-instructeurs financieel te ondersteunen bij het volgen van een opleiding.

Voorwaarden voor het aanvragen van de instructeursbeurs:

- Werkzaam als mbo-instructeur: De aanvrager moet werkzaam zijn als instructeur in het mbo (middelbaar beroepsonderwijs) op het moment van de aanvraag.
- Dienstverband: De aanvrager moet een vast of tijdelijk dienstverband hebben van minimaal 0,2 fte. Dit betekent dat de aanvrager minstens één dag per week in dienst moet zijn bij een mbo-instelling.
- Opleiding: De beurs is bedoeld voor instructeurs die een associate degree (AD) of Bachelor (BD) opleiding willen volgen.
- Eerdere aanvragen: De instructeursbeurs kan slechts voor één opleiding worden toegekend. Het is dus niet mogelijk om de beurs opnieuw aan te vragen voor een andere opleiding.

Voorwaarden tijdens de ontvangst van de instructeursbeurs:

- Volgen van de opleiding: Gedurende de periode waarin de beurs wordt ontvangen, moet de aanvrager daadwerkelijk ingeschreven zijn en actief deelnemen aan de opleiding waarvoor de beurs is toegekend.
- Dienstverband behouden: De aanvrager moet tijdens de looptijd van de beurs werkzaam blijven als instructeur bij een mbo-instelling. Het dienstverband van minimaal 0,2 fte moet gehandhaafd blijven.
- Terugbetaling bij niet behalen: Als de opleiding niet wordt afgerond binnen de gestelde termijn of de instructeur stopt met de opleiding, kan DUO de verstrekte beurs geheel of gedeeltelijk terugvorderen⁴. Het is dus belangrijk dat de ontvanger de opleiding succesvol afrondt.
- Geen dubbele financiering: De aanvrager mag geen andere tegemoetkoming of subsidie van DUO ontvangen voor dezelfde opleiding. Dit betekent dat je niet tegelijkertijd gebruik kunt maken van zowel de lerarenbeurs als de instructeursbeurs voor dezelfde opleiding.
- Verantwoording afleggen: Aan het einde van de subsidieperiode kan DUO een verantwoording van de gemaakte studiekosten vragen. Het is dus belangrijk om alle relevante documenten te bewaren.

2.2 Beleidstheorie

OV 1: Hoe ziet de beleidstheorie die hoort bij de subsidieregeling van de instructeursbeurs eruit?

- a. Wat is de doelstelling van de subsidie?
- b. Wat zijn de beoogde beleidsprestaties (output) en effecten (outcome) van de subsidie?
- c. Welke activiteiten worden er met de subsidie uitgevoerd?

Het evaluatiekader van dit onderzoek is de beleidstheorie achter de instructeursbeurs. In Figuur 1 is de beleidstheorie weergegeven. De beleidstheorie maakt inzichtelijk hoe de van tevoren opgestelde doelen relateren aan de output en de outcome. Met dit evaluatiekader bepalen wij of het aannemelijk is dat de outcomes die gemeten worden, ontstaan zijn dankzij de opzet en werking van de instructeursbeurs of (grotendeels) door externe factoren.

---

⁴ Dit is in totaal 16 keer voorgekomen, voor een totaal bedrag van € 33.440,46, waarvan 1 over 2021, 2 over 2022, 8 over 2023 en 5 over 2024.

Er zijn geen officiële documenten gevonden waarin de doelstellingen van de regeling worden beschreven. Naast de aankondiging van de beurs⁵, zijn de outcomes vooral gebaseerd op teksten uit de aanvraag voor dit onderzoek, zoals ze door het ministerie van OCW zijn opgesteld.

De doelen van de instructeursbeurs zijn⁶:

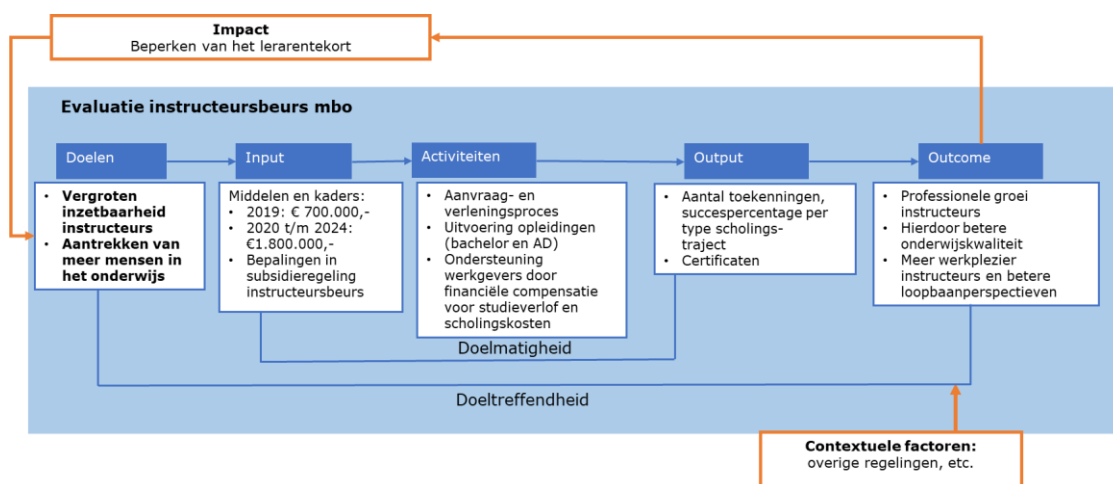
- Vergroten van de inzetbaarheid van instructeurs in het mbo.
- Aantrekkelijker maken van een loopbaan in het onderwijs.
- Tegengaan tekort aan docenten in het mbo.

De **input** van het beleid verwijst naar de middelen en menskracht die nodig zijn om de activiteiten uit te voeren. In het geval van de instructeursbeurs vormen de subsidies van het ministerie van OCW de belangrijkste financiële input. Dit gaat om in totaal € 9.700.000 die beschikbaar is tussen 2019 en 2024.

Bij **activiteiten** wordt beschreven hoe de instructeursbeurs op basis van zijn plannen en beschikbare middelen feitelijk uitvoering geeft. Denk daarbij dus aan het aanvraag- en verleningsproces, de daadwerkelijke uitvoering van de opleidingstrajecten en de ondersteuning van werkgevers.

Met activiteiten wordt **output** gegenereerd: dit zijn de concrete resultaten van de uitgevoerde activiteiten zoals het aantal succesvolle toekenningen voor de instructeursbeurs, het succespercentage per type scholingstraject en het aantal behaalde certificaten.

Het model relateert de manier en kwaliteit van uitvoering van de subsidieregeling aan het bereiken van de gestelde doelen: **de outcomes**. Bij het bestuderen van deze beleidseffecten kijken we naar de bijdrage van deze prestaties aan de doelstellingen van het beleid. In dit geval richt het zich op de professionele groei van instructeurs door hen in staat te stellen hun kennis en competenties uit te breiden en up-to-date te houden met de laatste ontwikkelingen in hun vakgebied. Dit zou de algehele kwaliteit van het onderwijs in het mbo moeten verbeteren, wat op zijn beurt de leerervaring en het succes van studenten ten goede komt. Daarnaast draagt het bij aan het werkplezier van instructeurs en biedt het betere loopbaanperspectieven, waardoor het beroep aantrekkelijker wordt. Daarnaast kan de inzet van (hoger) gekwalificeerde instructeurs soelaas bieden aan het dreigende tekort aan docenten in het mbo (**impact**).

Figuur 1. Beleidstheorie instructeursbeurs mbo

⁵ <https://wetten.overheid.nl/BWBR0042462/2022-08-01>

⁶ Er zijn beperkt documenten gevonden waarin de doelstellingen van de regeling worden beschreven. Naast de aankondiging van de beurs (<https://wetten.overheid.nl/BWBR0042462/2022-08-01>), zijn de outcomes vooral gebaseerd op teksten uit de aanvraag voor dit onderzoek, zoals ze door het ministerie van OCW zijn opgesteld.

2.3 Subsidie

Deze evaluatie gaat over de subsidieperiode 2019 tot en met 31 juli 2024. Voor de periode 2019 tot 2024 was er jaarlijks een oplopend subsidiebedrag beschikbaar voor de instructeursbeurs in het middelbaar beroepsonderwijs, gericht op het bevorderen van bij- en opscholing van mbo-instructeurs via geaccrediteerde bachelor- en associate degree-opleidingen. In 2019 startte de regeling met een budget van € 700.000⁷, dat bedoeld was voor studiekosten en studieverlof. Dit werd opgehoogd naar € 1,8 miljoen per jaar voor de daaropvolgende jaren (2020-2024), om tegemoet te komen aan de toenemende vraag naar professionele ontwikkeling van instructeurs en om bij te dragen aan het structurele docententekort binnen het mbo. Dit is weergegeven in tabel 2. Mocht het budget niet volledig worden benut, dan werd het restant beschikbaar gesteld voor zij-instroomsubsidies binnen het mbo⁸. De jaarlijkse bedragen en het aanvraagstelsel geven instructeurs de mogelijkheid om in verschillende studiejaren een beroep te doen op de beurs, waarbij ze tot drie keer subsidie kunnen ontvangen als de opleiding meer dan 60 studiepunten omvat.

Tabel 2. Beschikbare subsidie per jaar instructeursbeurs mbo (in euro's) periode 2019 -2024 (in euro's)

Periode	Bedrag
Beschikking 2019	700.000
Beschikking 2020-2024 (per jaar)	1.800.000
Totaal evaluatieperiode	9.700.000

De bovenstaande tabel geeft een overzicht van de subsidie die in de evaluatieperiode is gereserveerd. De uitvoeringskosten van de regeling door DUO zijn opgenomen bij de paragraaf waarin de onderzoeksvraag over de doelmatigheid wordt beantwoord.

⁷ <https://wetten.overheid.nl/BWBR0042462/2022-08-01>

⁸ Zoals beschreven in artikel 4, lid 2 van de regeling: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2019-41844.html>

Gebruik van de regeling

In dit hoofdstuk wordt de subsidieregeling van de instructeursbeurs uitgebreid geanalyseerd aan de hand van diverse onderzoeksvragen. We gaan in dit hoofdstuk in op onderzoeksvragen 2 t/m 9.

In dit hoofdstuk onderzoeken we de onderzoeksvragen die gaan over het gebruik van de regeling, dat zijn de onderzoeksvragen 2 tot en met 9. Die hebben betrekking op het aantal aanvragen, toekenningen en afwijzingen en hoe deze cijfers zich in de loop der tijd hebben ontwikkeld. De bekendheid van de regeling en het gebruik ervan onder instructeurs in het middelbaar beroepsonderwijs wordt eveneens besproken. We analyseren de kenmerken van de instructeurs die de beurs gebruiken, de typen opleidingen waarvoor de beurs wordt ingezet en eventuele trends hierin. Hierbij zullen ook de ervaringen van de instructeurs met het aanvraagproces en de impact van de beurs op hun carrièreontwikkeling aan bod komen.

Daarnaast wordt gekeken naar de frequentie van herhaalde subsidieontvangst en mogelijke verschillen in gebruik tussen onderwijsinstellingen en regio's, inclusief de oorzaken hiervan. Tot slot worden de gemiddelde kosten per instructeur die door de subsidie worden gedekt geëvalueerd en vergeleken met de werkelijke studiekosten.

3.1 Gerealiseerde activiteiten

In de praktijk heeft de instructeursbeurs geleid tot concrete uitgevoerde activiteiten: er zijn aanvragen ingediend, subsidies toegekend en instructeurs hebben hun opleidingen gestart of afgerond. In de komende secties van dit rapport zullen we nader ingaan op de resultaten (output), waaronder het aantal toegekende beurzen, het gebruik van de middelen door de ontvangers en eventuele niet-beoogde uitkomsten. Bereik van de instructeursbeurs

OV 2: Hoeveel aanvragen, toekenningen en afwijzingen zijn er? Hoe heeft zich dit ontwikkeld?

Het bereik van de instructeursbeurs maken we inzichtelijk aan de hand van DUO-data over de instructeursbeurs in combinatie met een vragenlijst die wij hebben uitgezet onder de gebruikers van de instructeursbeurs (via DUO). Zie bijlage 2 voor de volledige vragenlijst. Onderstaande informatie over het bereik van de instructeursbeurs is op basis van DUO-data en aangevuld met de informatie uit de door ons uitgezette vragenlijst. In totaal hebben 65 gebruikers onze vragenlijst ingevuld.

In totaal zijn er 438 subsidieaanvragen ingediend tussen 2019 en 2024. Het zwaartepunt van de aanvragen lag in de jaren 2021 en 2022 met ruim 47% van alle aanvragen. Het merendeel van de aanvragen is vastgesteld of toegekend⁹ (72,2%).

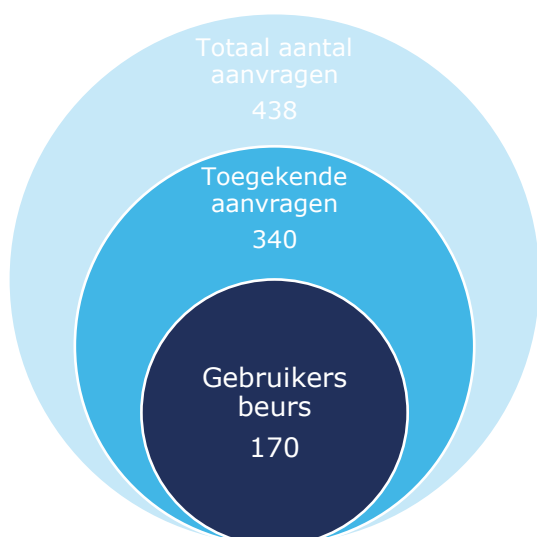
⁹ De toekenningen worden maximaal 22 weken na de laatste dag van een studiejaar (31-8), dus in januari van het daaropvolgende jaar, ambtshalve vastgesteld. Dus in feite zijn toekenningen en vaststellingen hetzelfde.

Tabel 3. Aantal unieke subsidieaanvragen per jaar en de bijbehorende status (Bron: DUO)

	Aanvraag afgewezen	Buiten behandeling	Ingetrokken	Toekenning afgewezen	Toegekend	Totaal
2019					26	26
2020			2		53	55
2021	13	4	7		72	96
2022	10	17	5		69	101
2023	4	10	2	1	61	78
2024	7	14	2		59	82
Totaal	34	45	18	1	340	438

Onder de categorie 'buiten behandeling' vallen aanvragen die niet zijn meegenomen in de beoordeling omdat ze niet aan de eisen voldoen, bijvoorbeeld omdat de bevroegde gegevens niet op tijd zijn doorgegeven of omdat het bewijs van vakbekwaamheid niet aan de voorwaarden van een instructeursbeurs voldoet. De categorie 'ingetrokken' bevat aanvragen die door de aanvrager zelf weer zijn ingetrokken.

In onderstaand figuur worden deze verhoudingen nog een keer toegelicht, waarbij we in dit rapport onderscheid maken tussen aanvragen, toekenningen (het aantal aanvragen dat toegekend is door DUO) en gebruikers.

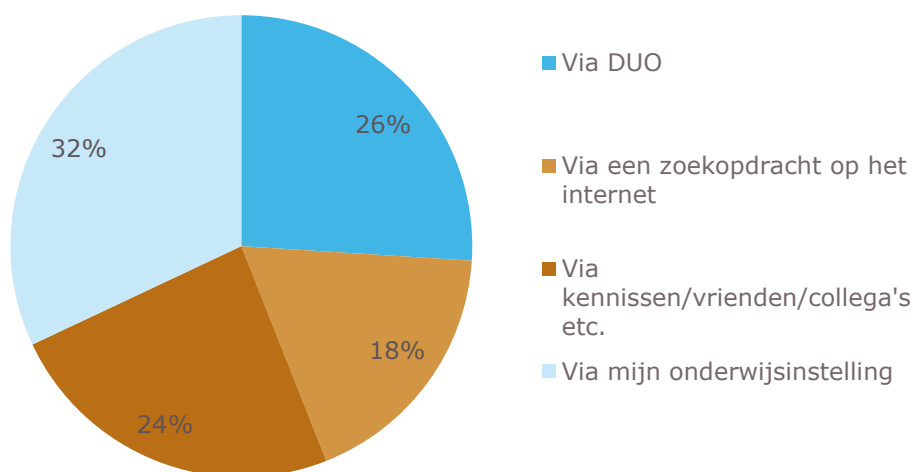
Figuur 2. Verhouding tussen aantal aanvragen, toegekende aanvragen en gebruikers

Wat we gebruikers noemen in dit rapport zijn unieke personen die één of meer aanvragen toegekend hebben gekregen. Er zijn dus meer toekenningen dan gebruikers; dit komt doordat gebruikers ook een tweede en/of derde aanvraag kunnen indienen.

OV 3: Wat kan er gezegd worden over de bekendheid van de regeling?

Als we kijken naar hoe de gebruikers van de instructeursbeurs in aanraking zijn gekomen met de mogelijkheid tot aanvragen, geeft bijna een derde (32%) van de respondenten aan dat dat via zijn of haar onderwijsinstelling was, zie ook Figuur 3. Ruim een kwart (26%) van de respondenten is via DUO in aanraking gekomen met de beurs. Ook een kwart (24%) weet via kennissen, vrienden of collega's (24%) van beurs en de overige 18% via een zoekopdracht op internet. Deze getallen sluiten aan bij de reacties van de gebruikers van de regeling die we hebben geïnterviewd. Van hen geeft een deel aan dat zij op de regeling zijn geattendeerd door hun collega's of de onderwijsinstelling waar zij werkzaam zijn. Eén respondent geeft aan dat hij door DUO geattendeerd is op het bestaan van de beurs, door middel van een e-mail die hij ontving nadat hij de instructeursopleiding had afgerond.

Ook kunnen we stellen (op basis van interviews) dat het vaak toeval is, als een bekende of collega van een instructeur ermee bekend is. Instellingen lijken niet veel aandacht te besteden aan de bekendheid van de instructeursbeurs.

Figuur 3. Hoe bent u in aanraking gekomen met de instructeursbeurs? (n=59) o.b.v. vragenlijst

Deze onderzoeksvraag hebben we niet breed onderzocht, het was niet mogelijk om een vragenlijst uit te zetten onder alle instructeurs in Nederland. Uit de gesprekken met de MBO Raad en de vakbonden blijkt het vermoeden dat de regeling niet erg bekend is. Deze geïnterviewden geven zelf al aan dat ze er niet bekend mee waren en hebben allen bij hun eigen achterban navraag gedaan naar de regeling. Ook hieruit bleek dat de regeling geen grote bekendheid geniet. De interviews met de gebruikers van de regeling geven een zelfde beeld. We hebben hen gevraagd of zij denken dat hun collega's bekend zijn met de regeling, maar ze geven aan dat ze verwachten dat dat maar beperkt is.

OV 4: Wat is het percentage instructeurs in het middelbaar beroepsonderwijs dat momenteel gebruikmaakt van de subsidie voor studiekosten in verband met het volgen van een bachelor of associate degree-opleiding?

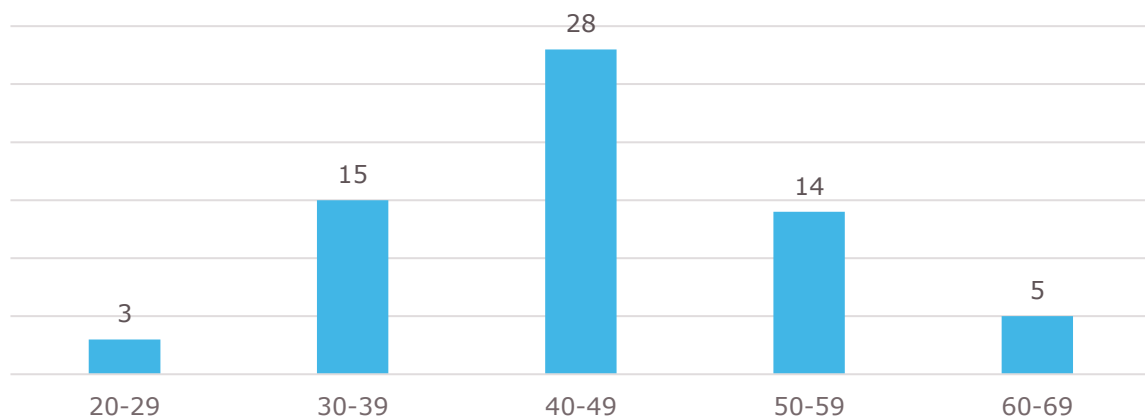
In het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) waren er in 2023 ongeveer 2.500 fte aan instructeurs werkzaam, tegenover ruim 27.000 fte aan docenten¹⁰. Op basis van een gemiddelde werktijdfactor van 0,8 fte per instructeur¹¹, komt dit naar schatting neer op ongeveer ruim 3.000 personen. Op basis van de data van DUO weten we dat 170 individuele instructeurs gebruik hebben gemaakt van de subsidie voor studiekosten in verband met het volgen van een bachelor- of associate degree-opleiding, zonder herhaalaanvragen mee te tellen. Dit impliceert dat ongeveer 6% van de instructeurs gebruik heeft gemaakt van de beurs in de afgelopen periode.

OV 5: Wat zijn de kenmerken van de instructeurs die de instructeursbeurs gebruiken? Zijn hierin ontwikkelingen te zien?

Profiel van de aanvragers

Op basis van de antwoorden van de respondenten van de vragenlijst (n=65) kunnen we een globaal profiel schetsen van de aanvragers. Zo zien we dat ruim twee derde van de respondenten vrouw is (67%) en 43% van de aanvragers tussen de 40 en 49 jaar is, zie Figuur 4. Het merendeel van de aanvragers heeft een mbo-opleiding als hoogste opleidingsniveau (Figuur 5). Bij de beantwoording van onderzoeksvraag 8 gaan we in op in welke regio de respondenten van de vragenlijst werkzaam zijn.

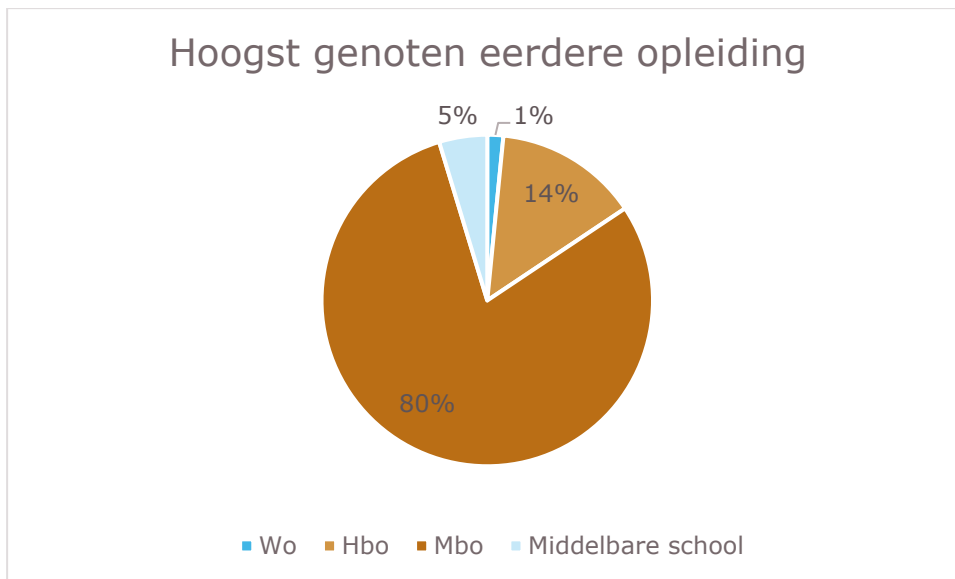
DUO, als uitvoerder van de regeling, geeft aan dat zij geen kenmerken verzamelen van de aanvragers omdat dat niet nodig is voor de uitvoering van de regeling. Daarom kunnen we voor de beantwoording van deze vraag alleen kijken naar de respons op de vragenlijst.

Figuur 4. Aantal aanvragers van een instructeursbeurs per leeftijdscategorie (n=65), o.b.v. vragenlijst

¹⁰ Gebaseerd op gegevens van DUO op basis van de salarisadministraties van instellingen. De cijfers zijn indicatief. Exacte cijfers worden hier niet weergegeven in verband met de betrouwbaarheid van de gegevens.

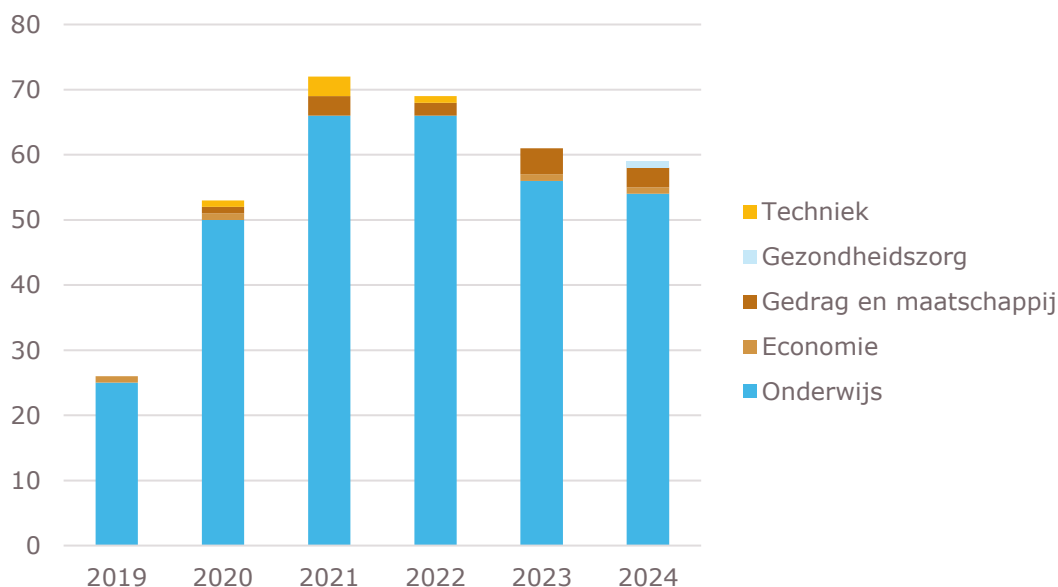
¹¹ Dit is op basis van de [open data van DUO](#) waarin deze gemiddelde werktijdfactor voor al het onderwijsondersteunend personeel in 2023 is terug te vinden. We maken dus de aanname dat instructeurs niet afwijken van deze gemiddelde werktijdfactor.

Figuur 5. Hoogst genoten eerdere opleiding (n=64) o.b.v. vragenlijst

OV 6: Waarvoor zetten zij de beurs in (type opleiding, opleidingsrichting, etc.)? Zijn hierin ontwikkelingen te zien?

De beurs wordt voornamelijk ingezet voor het volgen van een bacheloropleiding (BA) en in zo'n 18% van de toekenningen voor een associate degree (AD), zie Tabel 4. De meeste van de toegekende aanvragen worden gedaan voor opleidingen in het onderwijs (89%). Daarnaast zijn gedrag en maatschappij, economie, en techniek de meest populaire gebieden. Dit beeld is redelijk stabiel over de jaren heen, zoals ook te zien is in Figuur 6 en komt overeen met de data uit de vragenlijst (AD 22% en BA 78%). Vanaf 2020 wordt zo'n 90% van de aanvragen ingezet voor een lerarenopleiding. Vanaf 2022 wordt de instructeursbeurs steeds vaker ingezet voor een opleiding in de richting 'gedrag en maatschappij', en gezondheidszorg.

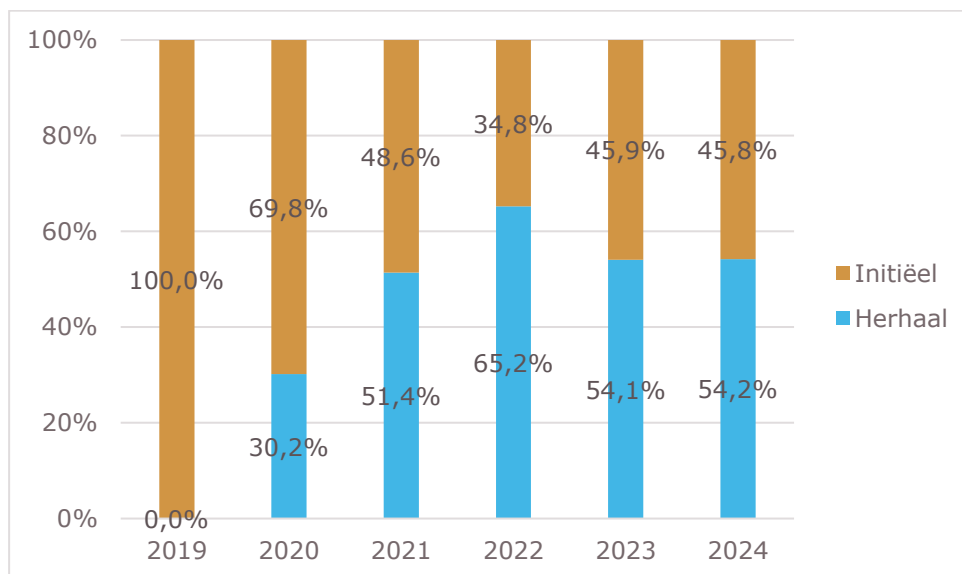

Figuur 6. Verdeling van toekenningen naar opleidingsrichting par jaar, in aantallen (n= 340) (Bron: DUO).

Tabel 4. Verdeling van aanvragen voor BA en AD opleidingen (Bron: DUO)

	Aantal aanvragen	Percentage van totaal	Aantal toekenningen	Percentage van totaal
AD	86	19,7%	60	17,7%
BA	352	80,3%	280	82,3%
Totaal	438	100,0%	340	100,0%

OV 7: In welke mate komt het voor dat instructeurs twee- of driemaal subsidie ontvangen?

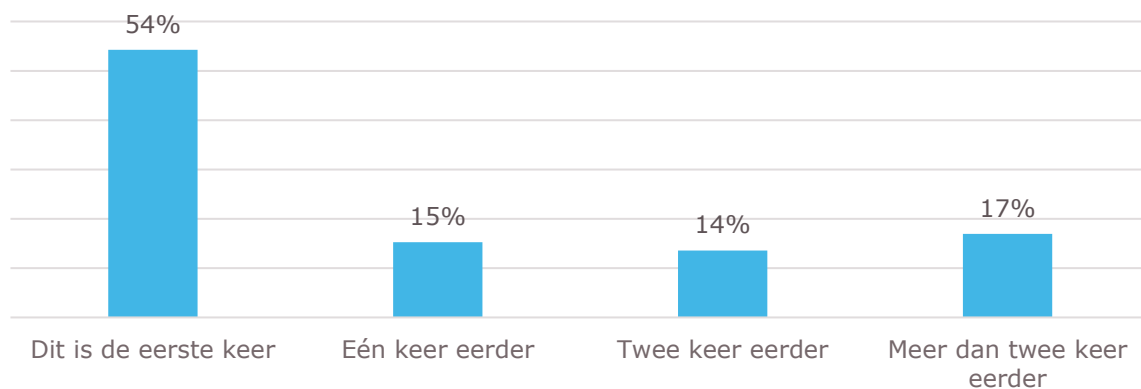
Figuur 7. Aantal toegekende initiële en herhaalaanvragen per jaar (Bron: DUO) (n=340).

Vanzelfsprekend zijn in het eerste jaar van de regeling alle aanvragen initiële aanvragen. In 2019 waren dat er 26. In de jaren daarna zien we een steeds groter aandeel in herhaalaanvragen, met een stagnatie vanaf 2022, waarbij de verdeling van herhaalde ten opzichte van initiële aanvragen bijna gelijk is (resp. 46 en 54%).

In totaal hebben 259 mensen een initiële aanvraag gedaan. Daarvan zijn er 170 toegekend. Uiteindelijk zijn er 340 aanvragen in totaal toegekend (zowel initieel als 2^e en 3^e herhaalaanvraag). Dat betekent dat de helft van de aanvragen een vervolgaanvraag is, en een aanzienlijk deel dus een tweede keer of vaker gebruikgemaakt van de instructeursbeurs¹². Dit wordt onderbouwd door wat de respondenten aangeven in de vragenlijst, zie Figuur 8.

¹² DUO geeft geen persoonsgegevens, daarom is de berekening een zo goed mogelijke benadering

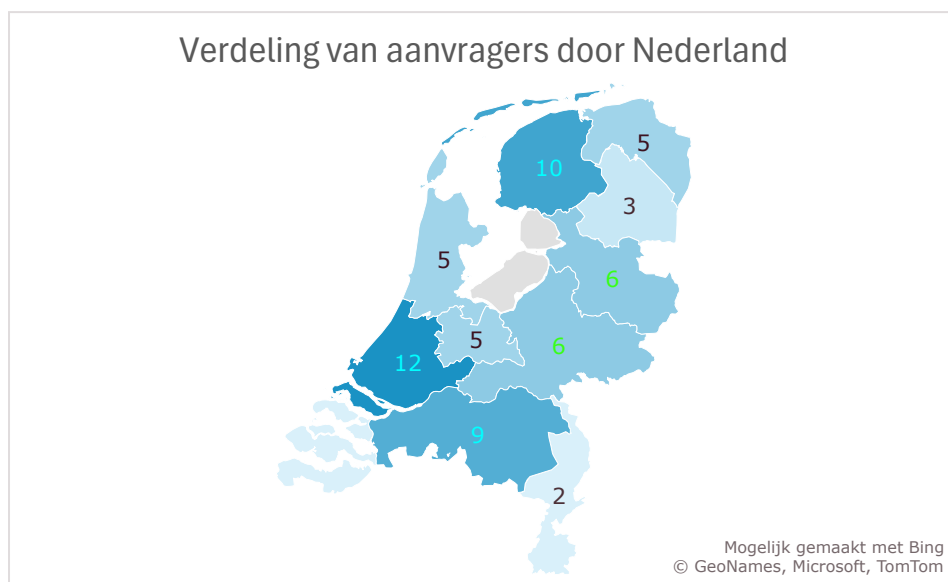

Figuur 8. Verdeling van de respondenten op de vraag: 'Hoe vaak heeft u al gebruikgemaakt van de instructeursbeurs?' (n=59) o.b.v. de vragenlijst

OV 8: Zijn er significante verschillen in het gebruik van subsidie tussen verschillende onderwijsinstellingen of regio's? Zo ja, wat zijn daarvan de oorzaken?

Met slechts 65 respondenten op de vragenlijst kunnen er geen significante verschillen aangetoond worden. Wel kunnen we een globaal beeld schetsen van de regionale verdeling van de aanvragers door Nederland, zie Figuur 9. Kanttekening hierbij is dat de hoofdlocatie van de betreffende mbo-instelling is meegenomen in dit overzicht, en dat kan dus verschillen van de werkelijkheid. Zo zijn de locaties van bijvoorbeeld Yuverta door het hele land verspreid. Die instelling is in dit overzicht meegenomen in de provincie Utrecht. De instelling met de meeste instructeurs die een aanvraag hebben gedaan is Firda (14% van de 65 respondenten), gevolgd door De Rooi Pannen (9% van de 65 respondenten).

Figuur 9. Regionale verdeling van werkplek van de aanvragers (n=65), o.b.v. vragenlijst en met hoofdlocatie van onderwijsinstelling als uitgangspunt

Opvallend is dat instructeurs die werken op mbo-instellingen in de provincies Limburg, Flevoland, Zeeland en Drenthe maar beperkt gebruik gemaakt hebben van de beurs (ervan uitgaand dat de antwoorden op de vragenlijst een representatief beeld geven).

De DUO-data over de subsidieaanvragen bevatten geen informatie over de onderwijsinstellingen waarvoor de aanvragers werkzaam zijn of in welke regio zij werkzaam zijn. Om toch een beeld te kunnen schetsen, hebben we dat uitgevraagd in de vragenlijst die is uitgezet onder de aanvragers van de regeling.

We hebben in het onderzoek geen verklarende factoren aangetroffen voor het verschil in het gebruik van de subsidie tussen verschillende onderwijsinstellingen of regio's. Op basis van de interviews die we gehouden hebben, is onbekendheid met de regeling een van de belangrijkste redenen.

OV 9: Wat zijn de gemiddelde kosten per instructeur die door de subsidie worden gedekt?

- Vergoeding kosten aan de instructeur (alles - studieverlof)
- Kosten totaal aan de instructeur besteed (inclusief studieverlof aan de instelling)

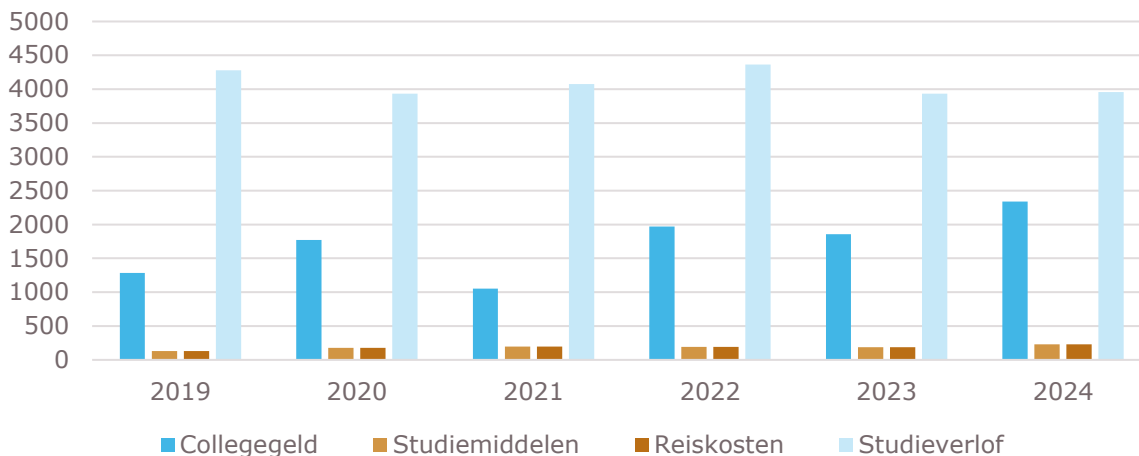
Tabel 5. Totale subsidiebedrag, gemiddelde per toekenning en som van het totaal in euro's (Bron: DUO)

	Gemiddeld subsidiebedrag per aanvrager	Som van totaal subsidiebedrag
2019	6.050	133.108
2020	6.482	291.700
2021	5.844	373.988
2022	6.965	390.028
2023	6.990	420.053
2024	7.414	407.747
Som		2.002.000

In Tabel 5 is het totale verstrekte subsidiebedrag per jaar weergegeven, evenals het gemiddelde subsidiebedrag per aanvrager. Dit is inclusief collegegeld, studiemiddelen, reiskosten en studieverlof dat aan de instelling wordt betaald. De gemiddelde kosten die aan de instructeur worden uitgekeerd, dus alle bovengenoemde kosten minus de kosten voor het studieverlof, zijn zichtbaar in Tabel 6.

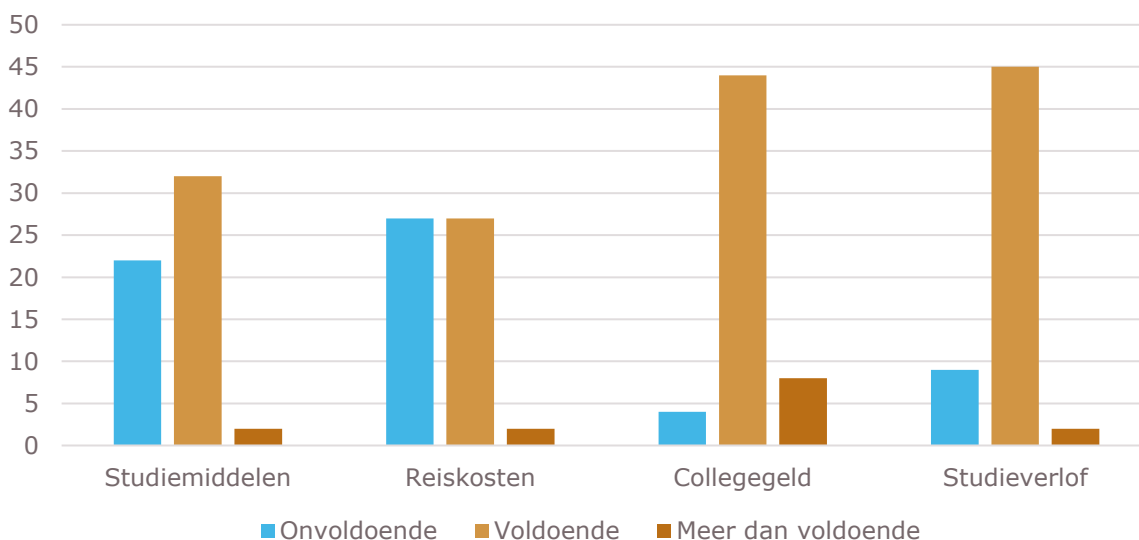
Tabel 6. Gemiddelde en som van totale kosten in euro's uitgekeerd aan de instructeur (Bron: DUO)

	Gemiddelde van totale kosten aan instructeur	Som van totale kosten aan instructeur
2019	1.774	34.748
2020	2.550	95.080
2021	1.770	92.922
2022	2.600	97.567
2023	3.058	130.206
2024	3.458	154.588
Totaal	2.601	605.111

Figuur 10. Gemiddelde kosten per instructeur in euro's, verdeeld naar type kosten (Bron: DUO)

In de vragenlijst hebben we de instructeurs gevraagd of de hoogte van de tegemoetkoming voldoende was. Over het algemeen waren de respondenten (n=56) positief over de hoogte van de tegemoetkoming in de verschillende categorieën, zie Figuur 11. Met name de tegemoetkoming voor het collegegeld en het studieverlof werden als (meer dan) voldoende beoordeeld. De tegemoetkoming voor studiemiddelen en reiskosten werd door respectievelijk 39% en 48% als onvoldoende beoordeeld. Uit de open antwoorden blijkt dat de instructeursbeurs de aanschaf van benodigde studieboeken niet volledig dekt. De hoogte van de vergoeding voor reiskosten en studiemiddelen is 10% van de totale kosten van de vergoeding voor het collegegeld. In de meeste gevallen (70%) heeft de instructeur zelf deze kosten betaald. In de overige 30% heeft de werkgever dat gedaan. Ook in de interviews gaven de gebruikers van de regeling aan dat de tegemoetkoming voor studiemiddelen en reiskosten in sommige gevallen onvoldoende was.

Figuur 11. Beoordeling van de hoogte van de tegemoetkoming (n=56), o.b.v. vragenlijst

Sommige gebruikers van de regeling hadden recht op de halvering van het collegegeld¹³. Omdat de hoogte van de vergoeding voor studiemiddelen en reiskosten een percentage van het collegegeld was (10%), werd dat bedrag ook gehalveerd. Dat is een van de redenen dat instructeurs meer zelf hebben moeten betalen voor deze posten. Daarnaast werd als verbeterpunt uit de vragenlijst ook

¹³ [Wanneer heb ik recht op halvering collegegeld op de hogeschool of universiteit? | Rijksoverheid.nl](#)

genoemd dat een bacheloropleiding vier jaar duurt en de instructeursbeurs maar drie studiejaren dekt. Dit wordt ook meerdere keren benoemd in de interviews met gebruikers van de regeling.

Doeltreffendheid activiteiten Instructeursbeurs mbo

In dit hoofdstuk beschrijven we de doeltreffendheid van de subsidie instructeursbeurs mbo aan de hand van resultaten per beoogd effect van het netwerk.

Bij het evalueren van de doeltreffendheid wordt onderzocht of de beoogde doelen daadwerkelijk zijn bereikt en in hoeverre de verwachte causale verbanden in de praktijk standhouden. Dit omvat het analyseren van de input (middelen), throughput (activiteiten), output (prestaties) en outcome (effecten) van het beleid. Daarnaast wordt gekeken naar eventuele neveneffecten en externe factoren die het doelbereik kunnen beïnvloeden. In dit hoofdstuk behandelen we de onderzoeksvragen rondom de outcome van het beleid. Ook beschrijven we de contextuele factoren.

4.1 Outcome van de regeling

OV 10: In hoeverre is de instructeursbeurs doeltreffend? Met andere woorden, is er stijging in het aantal instructeurs met een AD of hbo-diploma of in de gehele breedte van professionele ontwikkeling (zie ook vraag 12)?

De doeltreffendheid van de instructeursbeurs in het mbo kan worden beoordeeld door te kijken naar de stijging in het aantal instructeurs dat een associate degree (AD) of hbo-opleiding heeft afgerond, evenals hun bredere professionele ontwikkeling. De instructeursbeurs is ontworpen om instructeurs te ondersteunen bij het behalen van hogere kwalificaties en het verbeteren van hun pedagogische en didactische vaardigheden. Uit de data van DUO blijkt dat er een toename is in het aantal instructeurs dat gebruikmaakt van de beurs om een AD of hbo-opleiding te volgen.

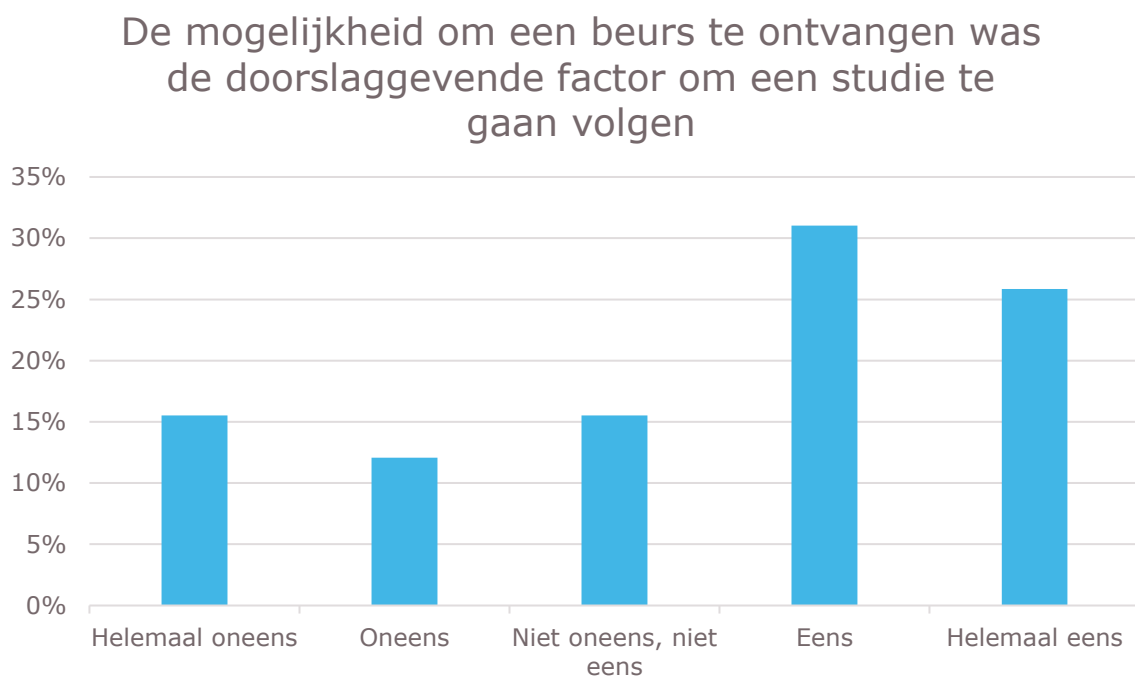
Uit de interviews weten we dat de instructeursbeurs veelal wordt ingezet voor het volgen van bacheloropleidingen die opleiden tot docentschap in het mbo. Dit betekent dat een aanzienlijk deel van de instructeurs deze beurs gebruikt (en de ambitie heeft) om de overstap naar een docentenfunctie te maken (meestal binnen hun eigen team/instelling). Vaak is daar al op voorgesorteerd. Daarmee leidt de instructeursbeurs dus eigenlijk niet tot meer instructeurs met een AD of hbo-diploma, (ze zijn dan immers geen instructeur meer), maar zorgt daarmee wel voor nieuwe aanwas van docenten. Dit laatste is niet expliciet genoemd in de beleidstheorie van de regeling, maar het is in die zin een positief neveneffect. Uit de data van DUO kunnen we niet opmaken hoeveel van de 170 unieke aanvragers met een toekenning voor een beurs de bijbehorende opleiding momenteel al heeft afgerond. Uit de vragenlijst weten we dat van de 61 respondenten, 21 mensen een studie hebben gevolgd met behulp van de instructeursbeurs en deze

ook hebben afgemaakt, 2 mensen deze niet hebben afgemaakt en de overige 38 nog bezig zijn met de opleiding. Van degenen die nog bezig zijn, geeft iedereen aan te verwachten om de studie succesvol te gaan afronden, behalve één persoon die de vraag neutraal heeft beantwoord.

Uit de interviews met de personen die de instructeursbeurs gebruiken (n=10) weten we dat deze vaak nog bezig zijn met de opleiding. We hebben geen mensen gesproken die met behulp van de beurs een opleiding volgen en niet van plan zijn om deze af te maken. De verwachting is dus dat een groot deel van degenen die de beurs gebruiken, ook daadwerkelijk de daaraan gekoppelde opleiding zal afmaken. In absolute zin zou men dus kunnen stellen dat de instructeursbeurs bijdraagt aan een toename van het aantal instructeurs met een AD of hbo-diploma.

OV 11: Heeft de instructeursbeurs ervoor gezorgd dat *meer instructeurs een bacheloropleiding of associate degree-opleiding zijn gaan volgen?*

De instructeursbeurs heeft in beperkte mate geleid tot meer instructeurs die een bacheloropleiding of ad-opleiding zijn gaan volgen. In de interviews met gebruikers van de regeling geeft een aantal gebruikers aan dat de mogelijkheid om de instructeursbeurs te ontvangen voor hen de doorslaggevende factor was om een opleiding te gaan volgen. Waar zij eerst twijfelden of ze wel in staat zouden zijn om een opleiding te volgen, was de beurs een reden om toch een opleiding te gaan volgen. Voor een aantal geïnterviewden was de beurs noodzakelijk om de opleiding te kunnen betalen. Dit wordt ook onderstreept door de respondenten van de vragenlijst. Meer dan helft van de respondenten geeft aan dat de beurs doorslaggevend was voor het volgen van een studie, zie Figuur 12.

Figuur 12. De mate waarin de beurs voor de respondent een doorslaggevende factor was om een studie te gaan volgen (n=58) o.b.v. vragenlijst

Echter, ook uit de interviews ontvingen we het geluid dat financiering van de opleiding vaak vanuit de instelling mogelijk is. De cao-voorwaarde voor het mbo (zoals terug te vinden in de CAO mbo¹⁴)

¹⁴ <https://www.mбораad.nl/publicaties/cao-mbo-2023-2024>

bepaalt dat instellingen hun onderwijzend personeel moeten faciliteren in het ontwikkelen van hun vakbekwaamheid en didactische vaardigheden. Dit betekent dat onderwijsinstellingen al verplicht zijn om professionaliseringsmogelijkheden aan te bieden, zoals trainingen en aanvullende scholing. Veel instellingen dragen dan ook bij aan opleidingskosten, zeker voor personeel dat zich verder wil ontwikkelen binnen hun huidige functie of een aanpalende functie als docent. Vanuit gesprekken met HR-professionals van mbo-instellingen wordt deze insteek bevestigd. Hier zitten echter een paar beperkingen aan, waardoor men toch kiest om een instructeursbeurs te gebruiken:

- **Overweging om een pdg-traject te volgen of een volwaardige lerarenopleiding.** Er wordt vanuit instellingen vaak gestuurd op het volgen van pdg-trajecten door instructeurs. Deze worden vaak intern aangeboden en bekostigd door instellingen. Hier zitten geen kosten aan voor de instructeurs die zich willen bekwamen. Een nadeel hiervan werd in de interviews benoemd; een pdg die je bij je eigen instelling behaalt, wordt niet automatisch door andere instellingen erkend. Daarentegen is een diploma van een lerarenopleiding (bijvoorbeeld behaald met de instructeursbeurs) wel overal geldig. Daarmee geeft de instructeursbeurs instructeurs dus meer 'vrijheid' en de mogelijkheid om eigen keuzes te maken.
  - Aanvullend hierop hebben we onder geïnterviewden gehoord dat instructeurs vaak geneigd zijn om te kiezen voor het volgen van een pdg-traject, omdat daarmee sneller het beroep van leraar kan worden bereikt. Echter gelden voor het volgen van deze pdg-trajecten instroomeisen of moeten er toetsen afgenomen worden. Niet alle instructeurs halen deze toetsen en kiezen er vervolgens voor om een reguliere lerarenopleiding te volgen met behulp van de instructeursbeurs. Voor die groep biedt de instructeursbeurs dus een alternatieve route voor hun doel; namelijk het docentschap.
  - Sommige instructeurs geven in de interviews aan dat ze specifiek kiezen om een volwaardige lerarenopleiding te volgen en niet een pdg, omdat ze de behoefte hebben aan het gehele pedagogisch en didactisch handelingsrepertoire dat wordt aangeboden in een lerarenopleiding. Ze geven aan een pdg-traject als te beperkt te zien, en, juist omdat ze zij-instromer zijn, een grote behoefte hebben om de volledige opleiding te doen. Daarmee staan ze zelfverzekerder voor de klas en hebben ze het idee dat ze beter onderwijs verzorgen. Ze kiezen daarbij bewust om gebruik te maken van de instructeursbeurs.
- **Terugbetaalregeling bij bekostiging door instelling.** Instructeurs geven aan dat er inderdaad veel mogelijkheden zijn om een opleiding bekostigd te krijgen via de instelling. Echter, aan deze bekostiging hangen volgens de geïnterviewden ook vaak afspraken over terugbetaling vast, wanneer men binnen een bepaalde periode een overstap maakt naar een andere werkgever¹⁵. Dit was voor sommige instructeurs ook een reden om voor de beurs te kiezen in plaats van de bekostiging door de werkgever. Het betreft dus eigenlijk geen financiële prikkel, maar met name de vrijheid die de beurs geeft om eigen keuzes te maken.

Kortom: de instructeursbeurs heeft inderdaad een rol gespeeld in het besluit van instructeurs om een bachelor- of associate degree-opleiding te volgen. Uit interviews en vragenlijsten blijkt dat de beurs voor veel instructeurs doorslaggevend was; zonder deze steun zouden zij mogelijk geen opleiding hebben gevolgd. De beurs biedt bovendien een alternatieve route voor instructeurs die niet in aanmerking komen voor het pdg-traject of die behoefte hebben aan een volledig lerarenprogramma. Daarnaast voorziet de instructeursbeurs in een behoefte aan onafhankelijkheid, omdat instructeurs zo kunnen kiezen voor een landelijk erkende opleiding zonder afhankelijk te zijn van hun instelling voor financiering en zonder eventuele terugbetalingsverplichtingen bij een overstap naar een andere werkgever. Het gaat hierbij echter wel om een beperkt aantal instructeurs. De instructeursbeurs heeft dus in beperkte mate geleid tot meer instructeurs die een

---

¹⁵ Instellingen geven aan dat deze afbetalingsregelingen niet gelden wanneer men binnen de sector een overstap maakt naar een andere instelling. Wellicht is dat niet bij alle instructeurs bekend.

bacheloropleiding of ad-opleiding zijn gaan volgen. Voor de meeste instructeurs is het inzetten van de instructeursbeurs namelijk niet de enige mogelijkheid om een opleiding te volgen.

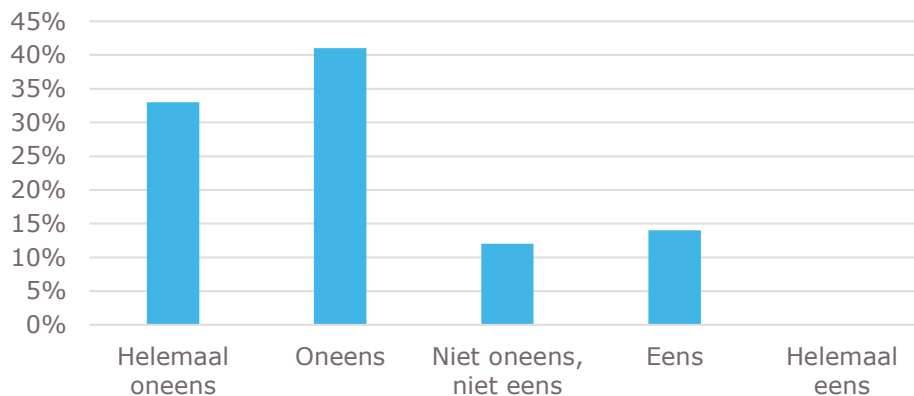
OV 12: In hoeverre heeft de subsidie invloed op de studiekeuzes van instructeurs, met name met betrekking tot opleidingen met een totale studielast van meer dan 60 studiepunten?

Uit de interviews blijkt dat de instructeursbeurs weinig invloed heeft op de studiekeuze van de instructeurs. Vaak is de studie die zijn gaan volgen een logische keuze vanuit het vakgebied waarin zij gespecialiseerd zijn. Daarnaast is het in sommige gevallen zo dat de instructeur al ingezet wordt als docent voor een bepaald vak en de studie die ze gaan volgen nodig is om dit gediplomeerd te kunnen doen. Slechts 14% van de respondenten van de vragenlijst zouden een studie met minder studiepunten gaan volgen als er geen beurs beschikbaar was.

De overgrote meerderheid denkt dus dat de beschikbaarheid van een beurs geen invloed heeft op hun keuze voor een studie met meer studiepunten.

Ook bij deze vraag speelt wederom de 'concurrentie' die AD- of bachelor opleidingen ervaren met pdg-trajecten. We zien dat de studiekeuze voor een volwaardige opleiding een bewuste keuze is. Al wordt de subsidie (zoals omschreven bij de beantwoording van onderzoeksvraag 11) ook gebruikt voor instructeurs die in eerste instantie kozen voor een pdg-traject, maar daar uiteindelijk niet voor in aanmerking kwamen. We hebben echter niet uit de interviews kunnen opmaken dat er specifiek instructeurs zijn die een AD of bachelor opleiding hebben gevolgd omdat ze niet voor een pdg-traject in aanmerking kwamen.

Als er geen beurs beschikbaar was geweest, was ik een studie met minder studiepunten gaan volgen

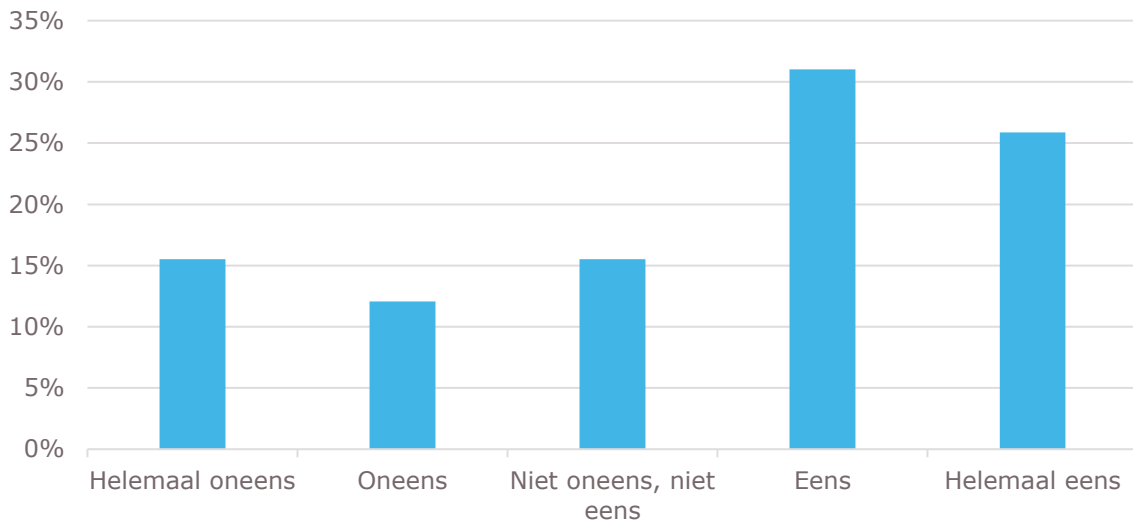

Figuur 13. Stelling: Als er geen beurs beschikbaar was geweest, was ik een studie met minder studiepunten gaan volgen (n=58) o.b.v. vragenlijst.

Alhoewel de beurs dus weinig invloed lijkt te hebben op de keuze voor een studie met een hogere studielast, is de mogelijkheid om een beurs te ontvangen voor veel respondenten (57%) wel de doorslaggevende factor om een studie te gaan volgen.

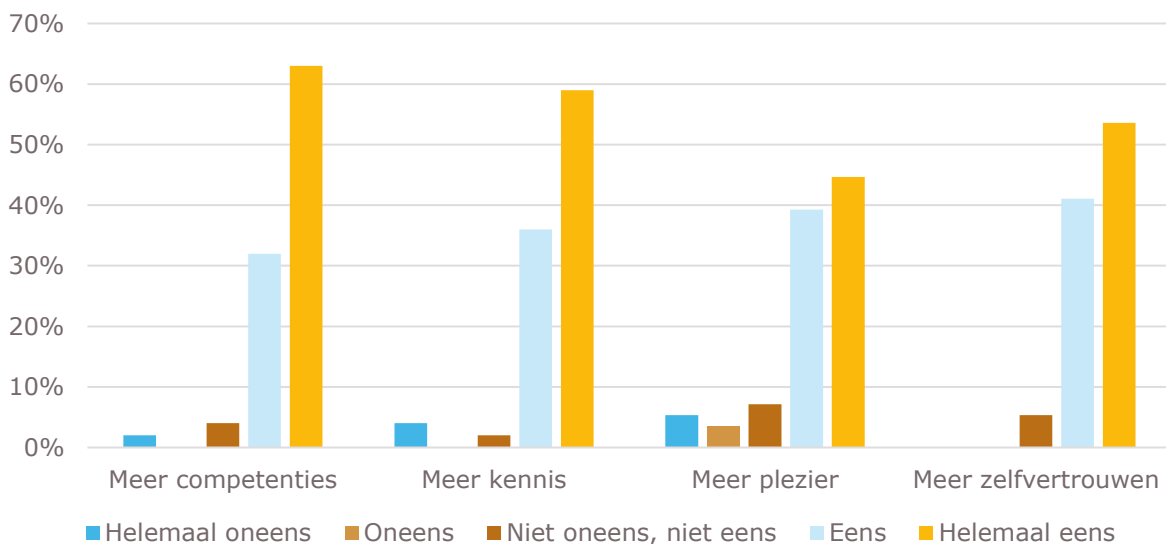
De mogelijkheid om een beurs te ontvangen was de doorslaggevende factor om een studie te gaan volgen

Figuur 12

OV 13: Heeft de subsidieregeling bijgedragen aan de professionele ontwikkeling van instructeurs?

Zo ja, in welke mate?

Figuur 14. Beoordeling of de studie invloed heeft op verschillende onderdelen (competenties, kennis, plezier en zelfvertrouwen) wat van past komt in het werk als instructeur (n=56), o.b.v. vragenlijst. (Door de studie die ik volg/heb gevolgd heb ik meer [competenties/kennis/plezier/zelfvertrouwen], wat van pas komt in mijn werk als instructeur)

Figuur 14 zijn de resultaten van de stelling 'door de studie die ik volg/heb gevolgd beschik ik over meer competenties, die van pas komen in mijn werk als instructeur'. 95% van de respondenten (n=56) geeft aan hun werk met meer zelfvertrouwen uit te voeren door de studie en 84% dat ze meer plezier uit het werk halen.

Ook de geïnterviewde gebruikers van de regeling geven aan dat de opleiding die zij volgen of gevolgd hebben veel invloed heeft op hoe zij hun werkzaamheden uitvoeren. De veranderingen die zij ervaren kunnen worden opgedeeld in verschillende categorieën:

- **Pedagogische en didactische vaardigheden.** Bijna alle geïnterviewden geven aan dat zij de groepsdynamiek in klassen beter begrijpen, beter in staat zijn om lesstof op een effectieve manier over te brengen en meer kennis hebben over mogelijke werkvormen. Sommige geïnterviewden geven aan hetgeen ze hebben geleerd altijd al toegepast te hebben, maar dat het fijn is dat ze dit nu ook theoretisch kunnen onderbouwen.
- **Zelfvertrouwen en werkplezier.** Bijna alle geïnterviewden geven aan zich zelfverzekerder te voelen als ze voor de klas staan. Ze weten beter wat ze doen en kunnen dit onderbouwen met theorie. Dit zorgt voor meer werkplezier, bijvoorbeeld doordat er een betere relatie met studenten kan worden opgebouwd.
- **Functie.** Omdat veel geïnterviewden al werden ingezet als docent voordat zij de opleiding gingen volgen, verandert er niet veel in hun functie (behalve dat ze nu officieel mogen doen wat ze al deden). Wel kan een aantal geïnterviewden nu meer taken oppakken, zoals het geven van voorlichtingen, ontwikkelen van onderwijs en taken die horen bij de rol van BPV-coördinator.
- **Loopbaanperspectief.** Geïnterviewden geven aan dat ze door de opleiding de stap naar het volwaardig docentschap hebben kunnen maken, en daarmee ook verwachten een beter lange termijn carrièreperspectief te hebben dan dat ze hadden in het instructeurschap. Een aantal geïnterviewden geven aan dat ze nadenken om een master te doen, nu zij de bacheloropleiding hebben afgerond. Ze hebben nu het vertrouwen dat ze in staat zijn om een dergelijke opleiding af te ronden.

OV 14: Welke positieve of negatieve neveneffecten heeft de subsidieregeling?

We zijn slechts een beperkt aantal neveneffecten tegengekomen. Een neveneffect is dat niet alle middelen van de instructeursbeurs daadwerkelijk worden besteed aan de doelgroep. Niet gebruikte subsidies worden doorgeschoven naar andere regelingen, zoals zij-instroomsubsidies. Hoewel dit betekent dat de middelen binnen het onderwijs blijven, gaat hiermee de specifieke impact van de instructeursbeurs deels verloren, omdat de oorspronkelijke doelgroep niet volledig wordt bereikt. Dat kan men zien als een negatief neveneffect. Aan de andere kant is een positief neveneffect dat er zo meer middelen beschikbaar zijn voor zij-instroomsubsidies. We hebben echter geen zicht op de besteding en de effecten hiervan.

Een tweede neveneffect van de instructeursbeurs is dat het instructeurs de mogelijkheid biedt zich onafhankelijk van hun werkgever te professionaliseren. Voor sommige gebruikers is dit een belangrijke factor, vooral gezien de verplichtingen die aan door de werkgever gefinancierde opleidingen kunnen hangen, zoals terugbetaling bij een overstap naar een andere werkgever.

OV 15: Hoe kan de onder-uitputting van de regeling verklaard worden?

Zoals eerder al gemeld wordt de subsidieregeling niet ten volle gebruikt door instructeurs. Er is sprake van onderuitputting van de regeling. Onderstaande Tabel 7 geeft inzicht in de mate van onderuitputting.

Tabel 7: Onderuitputting regeling

	Budget (euro's)	Gebruikt (euro's)	Onder- uitputting (euro's)
2019	700.000	133.108	566.892
2020	1.800.000	291.700	1.508.300
2021	1.800.000	373.988	1.426.012
2022	1.800.000	390.028	1.409.972
2023	1.800.000	420.053	1.379.947
2024	1.800.000	407.747	1.392.253

Uit de interviews met betrokken gebruikers van de beurs blijkt dat de beurs vrij onbekend is. Weinig instructeurs weten van de mogelijkheid om de beurs aan te vragen. De ervaring is dat werkgevers hun instructeurs ook niet actief wijzen op deze mogelijkheid. Dit zou bijvoorbeeld kunnen komen doordat werkgevers niet bekend zijn met de beurs.

Uit de interviews komt naar voren dat het mogelijk ook zou kunnen komen doordat een werkgever liever niet heeft dat een instructeur een opleiding gaat volgen, bijvoorbeeld omdat er een tekort is aan instructeurs of omdat de instructeur niet gemist kan worden op de werkvloer, waardoor er ruimte is om studie-uren te plannen. Een andere verklaring kan zijn dat werkgevers prefereren dat instructeurs kortere pdg-trajecten volgen, waardoor ze sneller over de juiste bevoegdheid beschikken om als docent te werken. Dit is een traject dat gevolgd kan worden terwijl de instructeur werkzaam is bij een onderwijsinstelling, dat leidt tot volwaardig docentschap. Het pdg-traject kan gevolgd worden als een instructeur kan aantonen hbo-denkniveau te hebben. Omdat het pdg-traject minder studie-uren kost, kan het voor werkgevers aantrekkelijker zijn om dit traject aan te bieden, in plaats van te verwijzen naar de instructeursbeurs. Er hoeft dan immers niemand aangenomen te worden om de studie-uren van de instructeur op te vangen. Dit kan voor instructeurs zelf ook een reden zijn om een pdg-traject (in plaats van een bacheloropleiding) te gaan volgen.

Gebruikers van de regeling geven in de gesprekken aan dat het vaak zwaar is om een opleiding naast het werk te volgen. Ze krijgen studietijd van hun werkgever, maar door de werkdruk is het in de praktijk vaak niet haalbaar om deze uren daadwerkelijk aan de opleiding te besteden. Daarnaast geeft een aantal gebruikers aan dat opleidingen minder flexibiliteit bieden dan ze bijvoorbeeld op een open dag aangeven; vakken kunnen niet op een ander moment worden gevolgd, of het onderwijs wordt niet online aangeboden. Dit maakt het qua planning ingewikkelder om de opleiding te kunnen volgen. Hoewel er geen gesprekken zijn gevoerd met mensen die bewust geen gebruik maken van de regeling, zou dit wel een reden kunnen zijn voor instructeurs om geen opleiding te volgen en dus geen gebruik te maken van de instructeursbeurs.

OV 16: Welke verbetermogelijkheden zijn er om de doeltreffendheid van de regeling te vergroten?

Voor de gebruikers van de beurs is de beurs doeltreffend. Echter, de beurs wordt niet door een grote groep toegepast. De verbeterpunten die we signaleren, hebben dan ook met name betrekking op het aantrekkelijker maken/presenteren van de regeling.

- **Bekendheid en bewustwording verbeteren:** De effectiviteit van de instructeursbeurs kan verder vergroot worden door gerichte campagnes om de bekendheid van de regeling te vergroten. Dit onderzoek wijst uit dat niet alle instructeurs en mbo-instellingen volledig op de hoogte zijn van de mogelijkheden en voordelen van de instructeursbeurs. Hierdoor kunnen instructeurs kansen missen om zich te professionaliseren. Door zowel mbo-instellingen als instructeurs actief te informeren over de regeling – bijvoorbeeld via HR-afdelingen, vakbonden en onderwijsnetwerken – kan het bereik van de beurs worden vergroot. Dit zou ook communicatiecampagnes kunnen omvatten die zowel de praktische voordelen (zoals financiële onafhankelijkheid en keuzevrijheid) als de carrièremogelijkheden benadrukken.
- **De focus van de beurs verbreden:** In interviews met HR-beleidsmedewerkers van mbo-instellingen kwam naar voren dat in het mbo een deel van de instructeurs een beperkt formeel opleidingsniveau heeft. Dit suggereert dat de instructeursbeurs, die zich richt op het behalen van een associate degree of bacheloropleiding, mogelijk niet aansluit bij de professionaliseringsbehoeften van alle instructeurs. Alternatieve vormen van scholing, zoals korte bijscholingstrajecten of modulaire opleidingen, zouden voor veel instructeurs toegankelijker en relevanter kunnen zijn.
- **Tegemoetkoming studiematerialen:** Veel gebruikers van de regeling geven aan dat de tegemoetkoming voor boeken en reiskosten onvoldoende was. De regeling zou verbeterd kunnen worden als de tegemoetkoming voor deze posten opgehoogd wordt. De tegemoetkoming voor het collegegeld was voldoende.
- **Duur van de beurs:** Tijdens het onderzoek is een aantal keer naar voren gekomen dat de regeling voor drie jaar is, terwijl een bacheloropleiding vier jaar duurt. Er heerst onbegrip onder de gebruikers van de regeling over waarom het laatste jaar niet gefinancierd wordt door de beurs. Een groot deel van de gebruikers van de instructeursbeurs volgt een bacheloropleiding.

Als we breder kijken dan alleen de regeling, maar naar professionalisering van de instructeurs in de breedte, dan zijn er ook verbeteropties denkbaar. Deze verbeteropties zorgen ervoor dat instructeurs de mogelijkheden rondom professionalisering goed benutten, zonder dat ze daarbij gebruik maken van de instructeursbeurs. Denk bijvoorbeeld aan:

- **Verminderen van afhankelijkheid van werkgeversbijdrage en terugbetalingsvoorwaarden bij opleidingstrajecten:** Een knelpunt dat instructeurs aanhalen, is de terugbetalingsverplichting die bij werkgeverbekostiging geldt wanneer zij overstappen naar een andere werkgever. De instructeursbeurs biedt momenteel vrijheid van deze verplichtingen, wat erg aantrekkelijk blijkt te zijn. Het zou een optie kunnen zijn om deze terugbetalingsverplichtingen te versoepelen of te schrappen, waardoor instructeurs zich vrijer voelen om opleidingen te volgen zonder aan één instelling gebonden te zijn
- **Stimuleren van erkenning en gebruik van de pdg binnen het mbo-landschap.** Om te voorkomen dat instructeurs alleen kiezen voor een bacheloropleiding vanwege de bredere erkenning en waarde op de arbeidsmarkt, zou het waardevol zijn om de pdg-cursussen breder erkend te maken tussen instellingen. Als instellingen elkaars pdg-diploma's onderling zouden erkennen, kan dit een aantrekkelijkere en minder kostbare optie bieden voor instructeurs die zich in hun huidige werkveld willen blijven ontwikkelen zonder direct te kiezen voor een volledige lerarenopleiding. Dit zou niet alleen de effectiviteit van de instructeursbeurs verbeteren, maar ook kosten beperken.

Doelmatigheid instructeursbeurs mbo

In dit hoofdstuk beschrijven we de doelmatigheid van de subsidie instructeursbeurs mbo. We beschrijven de kosten van de activiteiten en gaan daarna in op de efficiëntie van de inzet van die kosten.

5.1 Kosten van activiteiten

Kader

Bij het bepalen van de doelmatigheid gaat het om het verkrijgen van inzicht in de verhouding tussen de prestaties en de kosten ervan. De doelmatigheid van de instructeursbeurs mbo is afhankelijk van de mate waarin de voorgenomen doelen behaald zijn en mate waarin de doelen passen bij de bredere doelstelling van de beurs.

Voordat de doelmatigheid van het behalen van de doelstellingen kan worden vastgesteld, is het belangrijk om te bepalen welke doelstellingen behaald hadden moeten worden en in welke mate deze daadwerkelijk zijn behaald (doeltreffendheid). De doeltreffendheid hebben we in hoofdstuk 4 besproken. Zonder die doeltreffendheid bestaat er geen doelmatigheid. Dan zijn er wel kosten gemaakt, maar aangezien deze niet gericht zijn geweest op het behalen van de beleidsdoelen, kan er geen sprake zijn van doelmatigheid. De uitkomsten van het bereik van de subsidie en de effecten ervan geven daarom een eerste inzicht in de mate waarin er überhaupt sprake kan zijn van doelmatigheid.

Bij het bepalen van de doelmatigheid wordt de relatie gelegd tussen de gerealiseerde effecten en de middelen die daarvoor zijn ingezet. De scope van het onderzoek naar de doelmatigheid van de subsidie is het proces van aanvraag tot definitieve vaststelling. We leggen de relatie tussen de middelen, de uitvoering en de prestaties. De prestaties zijn de aantallen toegekende en daarna vastgestelde subsidies. Hier gaat het om het bepalen of het bedrag van de subsidie niet te hoog is in relatie tot de opbrengst in aantallen instructeurs. Daarbij beoordelen we de inzet van middelen voor het proces, door te kijken naar het proces van behandeling van de subsidie. Een subsidiëring doorloopt altijd een vast proces vanaf de ontvangst van de aanvraag; *beschikken, uitbetalen* en *verantwoorden* tot de definitieve vaststelling van de subsidie. Om te beoordelen of dit proces doelmatig is verlopen, stellen we een kostenberekening op van de uitvoering en kijken we vervolgens aan de hand van de inzet of het proces met minder middelen uitgevoerd had kunnen worden. We drukken de doelmatigheid uit in kosten per aangevraagde subsidie. Immers, iedere aanvraag leidt tot een besluit: hetzij beschikken, hetzij afwijzen. Verspillingen (in doorlooptijd, redundantie, besluiten en herbesluiten, onnodige complexiteit) in het proces geven de mate aan waarin het proces doelmatiger had kunnen zijn.

5.2 Doelmatigheid instructeursbeurs mbo

Geautomatiseerde aanvraag en handmatig vervolproces

Het proces van aanvraag tot definitieve vaststelling wordt in opdracht van het ministerie van OCW door DUO uitgevoerd.

De activiteiten voor het aanvraagproces zijn in te delen naar (Bron: DUO):

- Het ontwerp en instandhouding van het systeem dat het aanvraagproces ondersteunt.
- Het verwerkingsproces zelf van de aanvragen door de medewerkers Uitvoering van DUO.

Behoudens het eerste jaar (2019) is het proces van het aanvragen van de beurs door de instructeur volledig geautomatiseerd. Daarbij heeft DUO gebruik gemaakt van de ervaringen van de lerarenbeurs. De ondersteunende systemen voor deze aanvragen zijn overigens wel gescheiden, omdat de regelingen inhoudelijk verschillen.

In het systeem dient de instructeur in de beveiligde omgeving van MijnDUO een aanvraag in. Daarbij leidt de applicatie de gebruiker door de aanvraag heen. Er moeten twee documenten worden geüpload. De gebruiker krijgt dan direct vanuit het systeem een bevestiging of de aanvraag volledig is, of dat een gevraagde upload ontbreekt.

De werkzaamheden van de medewerkers van DUO beginnen hierna en zijn handmatig. De medewerkers van DUO voeren een integrale controle uit op de inhoud van de geüploade documenten bij de aanvragen. Indien de inhoud niet juist is, kan een aanvrager deze op verzoek van de medewerkers alsnog aanleveren.

Na de toekenning worden in het proces door het systeem ondersteunende controles gedaan via de registers van DUO op de daadwerkelijke inschrijving. Daarnaast worden er door de medewerkers handmatige periodieke controles gedaan op de rechtmatigheid van de uitkeringen. Dit zijn controles op betaald collegegeld en een samenloopcontrole. Deze laatste richt zich op het niet mogen gebruikmaken van meerdere regelingen voor eenzelfde opleiding. Eveneens handmatig en periodiek wordt de bekostigingsinformatie verzonden voor toekenning van de vergoeding van het studieverlof aan de instellingen.

In het proces wordt na afloop van het jaar – eveneens handmatig – de controle op behaalde studiepunten gedaan en worden deze aanvragen vastgesteld. Deze stap wordt een half jaar later herhaald.

De conclusie is dat in het proces van aanvragen tot vaststellen, alleen het indienen van de aanvraag door de instructeur zelf door het systeem wordt geleid, en de overige activiteiten van de uitvoering door DUO handmatig zijn. Daarbij wordt uitvoering gegeven aan de handmatige stappen bij een geslaagde aanvraag van een instructeur via het systeem, maar zijn medewerkers in de uitvoering ook 'helpdesk' als de instructeur onverhoopt de aanvraag niet zelf via het systeem kan doen.

In het proces wordt geleund op de ervaringen van het verwerkingsproces van de lerarenbeurs, maar het zo inrichten als bij de lerarenbeurs wordt niet als doelmatig gezien omdat de omvang van de regeling instructeursbeurs vele malen kleiner is. Aangegeven is dat het niet efficiënter is om de aanvragen in één ondersteunend systeem onder te brengen.

Kosten

Voor het eerste jaar en het initiële ontwerp zijn incidentele kosten gemaakt.

Uit de opgave van DUO blijkt dat de incidentele kosten ongeveer 60% van de geraamde kosten betreffen (€ 234.000) in uren. Dit geldt voor de gehele periode van 2019 tot en met 2024, waarbij – gezien de snelle wens tot uitvoering van de regeling – het eerste jaar handmatig (via een aanvraagformulier) is uitgevoerd.

Structurele kosten hebben betrekking op kosten voor onderhoud en uitvoering. Deze kosten bestaan alleen uit uren voor ICT en de uitvoering en controle door de medewerkers. De raming van deze kosten voor de gehele periode 2019 tot en met 2024 is ongeveer 40% van de totale kosten (€ 148.000). De berekening hiervan is gebaseerd op een verwacht aantal van ±250 aanvragen per jaar.

De structurele kosten voor de verwerking van de aanvragen zijn ongeveer ingeschat op gemiddeld € 95 per te verwerken aanvraag. Daarvan is de helft voor de (handmatige) verwerking van de aanvraag en de helft voor onderhoud en instandhouding van het systeem. Doordat vanaf 2020 het systeem ongeldige aanvragen direct afwijst, zijn deze kosten direct gerelateerd aan het verwerkingsproces voor de gehele periode per aanvrager.

De werkelijke verwerkingskosten zullen een stuk lager zijn, omdat niet de ingeschatte ruim 1.500 aanvragen zijn verwerkt. In werkelijkheid zijn er 340 aanvragen door het systeem doorgelaten, minder dan een kwart van de geraamde aanvragen. Deze aanvragen zijn door de medewerkers handmatig verder door het proces geleid. Voor de verwerking is ongeveer 100 uur per jaar (opgave DUO) ingezet, waar deze begroot waren op 250 uur per jaar. Medewerkers in de uitvoering hebben meestal minimaal twee regelingen onder hun hoede.

OV 17: Kleine doelmatigheid: **In hoeverre is de instructeursbeurs doelmatig?**

Neem hierbij het uitgangspunt van de aanvragers/gebruikers van de regeling en de uitvoerder (DUO) van de regeling mee; bijvoorbeeld, is het proces efficiënt of doen zich daar moeilijkheden voor? Zijn er bijvoorbeeld vijf mensen die één aanvraag behandelen, is het proces van aanvragen transparant etc.

De gebruikers van de regeling uiten zich over het algemeen zeer positief over het aanvraagproces van de instructeursbeurs. Meer dan 90% van de respondenten (n=59):

- vonden dat het duidelijk was welke informatie aangeleverd moest worden om de beurs aan te vragen.
- begrepen welke stappen ze moesten zetten om de beurs aan te vragen.
- begrepen de vereisten voor de aanvraag goed.
- vonden het contact met DUO tijdens het aanvraagproces goed.
- vonden het makkelijk om eventuele vragen of problemen op te lossen.
- vonden dat er voldoende ondersteuning beschikbaar was tijdens het aanvraagproces.
- vonden de tijd die nodig was om de aanvraag in te dienen redelijk.
- vonden dat het aanvraagproces niet langer duurde dan verwacht.
- Vonden de communicatie over de status van de aanvraag duidelijk.
- werden snel geïnformeerd over of ze recht hadden op de instructeursbeurs.

Dit komt overeen met de bevindingen vanuit de interviews met gebruikers van de regeling. Het was voor hen duidelijk welke stappen doorlopen moesten worden en als ze ergens tegenaan liepen, werden ze hierin goed geholpen.

Voor mensen die net de instructeursopleiding hebben afgerond en meteen willen doorstuderen voor een AD of bachelor, is de inschrijfdeadline van 31 mei krap. Vaak ontvangen de instructeurs hun diploma pas later, waardoor het niet meer mogelijk is om in te schrijven voor het volgende jaar.

Samenvattend concluderen we dat de aanloopkosten voor de regeling, bij het vooraf ingeschatte aantal aanvragen, ongeveer € 150 per aanvraag waren. Bij de start van de regeling waren de aanloopkosten ten opzichte van de latere systeemkosten per aanvraag relatief hoog door de handmatige verwerking. Hoe langer de regeling actief blijft, hoe lager de gemiddelde systeemkosten per aanvrager. Als een jaar gewacht zou zijn met de start van de regeling en de eerste handmatige fase overgeslagen zou zijn, dan zouden deze gemiddelde systeemkosten lager geweest zijn.

Ten aanzien van de doelmatigheid van het verwerkingsproces van de aanvragen concluderen we dat de initiële kosten relatief hoog zijn, doordat de investering gedragen wordt door minder aanvragen. De initiële kosten waren € 180.000 voor ongeveer 1.500 aanvragen, waar in werkelijkheid 340 door het systeem doorgelaten aanvragen zijn. De initiële kosten zijn *sunk costs*. Dat zijn kosten die al gemaakt zijn en niet meer teruggedraaid kunnen worden op basis van een lager aantal aanvragen dan verwacht. De regeling is in de uitvoering eveneens minder doelmatig dan verwacht. Het aantal aanvragen is een kwart van de verwachte aanvragen. De inspanning is ongeveer twee derde van de vooraf geschatte inspanning.

OV 18: Grote doelmatigheid: **Hadden we met dezelfde kosten een groter bereik en/of effect kunnen hebben?** Is een subsidie in dit geval de juiste instrumentkeuze, of hadden we bijvoorbeeld met een ander type beleidsinstrument evenveel of zelfs meer kunnen bereiken?

De investering voor de instructeursbeurs is gemiddeld een kleine € 7.000 per instructeur. Daar komen gemiddeld ruim € 200 uitvoeringskosten bij.¹⁶ Bij 340 toekenningen is dat ruim € 2,4 miljoen euro realisatiekosten.

Het behalen van een groter bereik wordt volgens ons beperkt door het feit dat de doelgroep van instructeurs relatief klein is (ongeveer 3.100 instructeurs verdeeld over ongeveer 65 instellingen) in vergelijking met de doelgroep van de lerarenbeurs, die zich richt op de verdere professionalisering van leraren en docenten in alle onderwijssectoren. En daardoor makkelijker een groter bereik kan halen.

Op dit moment heeft een kleine 6% van de instructeurs een opleiding gevolgd, gefinancierd door de beurs. De omvang van het aantal instructeurs die via een andere route een opleiding hebben gevolgd om zichzelf verder te ontwikkelen is onbekend. Om een idee te krijgen bij deze omvang hebben we de Monitor leercultuur van de SER als indicatie voor een normale omvang gebruikt. Volgens de SER neemt 40 tot 50% van alle werknemers in een periode van 3 jaar deel aan een opleiding op cursus.¹⁷ De deelname aan een formele opleiding, langer dan 6 maanden schommelt al jaren rond de 20% van de werknemers (*Bron: NEA: TNO/CBS*). Er is geen onderzoek beschikbaar dat meer specifiek een percentage geeft voor het mogelijk gebruik van de instructeursbeurs. Ook bij de start van de regeling is hiervoor geen streefpercentage vastgesteld. Stel daarom dat we het algemene percentage van de SER toepassen op de beroepsgroep van de instructeurs, dan zou mogelijk nog eens 15% meer bereik behaald kunnen worden, zonder dat de systeemkosten stijgen. De structurele uitvoeringskosten zullen meestijgen. De vergoeding voor opleidingskosten valt niet bij te sturen, behoudens meer of minder te vergoeden.

Stel dat beurs verlengd wordt, dan kan overigens doorgegaan worden met hetzelfde systeem. In vergelijking met de instructeursbeurs is de lerarenbeurs bijvoorbeeld veel verder geautomatiseerd.

---

¹⁶ Bepaald door totaal van de aanloopkosten en uitvoeringskosten, zonder het eerste volledig handmatig uitgevoerde eerste jaar.

¹⁷ Monitor leercultuur 2022. SER.

Investerings in verdere automatisering van het systeem om kosten te besparen is voor de instructeursbeurs niet rendabel, omdat kosten van investeringen niet in verhouding staan met het aantal aanvragen.

Subsidie als instrumentkeuze juist?

Context professionaliseren instructeurs

In de context van de instructeursbeurs is het van belang om te begrijpen hoe mbo-instructeurs zich professioneel ontwikkelen en welke factoren hun keuzes beïnvloeden. In hoofdstuk 2 constateerden we al dat zowel in de cao-afspraken als in het onderwijsbeleid breed aandacht wordt besteed aan de professionalisering van docenten en instructeurs. In de cao mbo zijn afspraken opgenomen over tijd en financiële middelen die beschikbaar zijn voor nascholing en professionalisering. In theorie hebben mbo-instructeurs recht op scholingsuren en een individueel professionaliseringsbudget. Toch blijkt uit de evaluatie van de lerarenbeurs dat deze cao-afspraken niet altijd volledig bekend zijn bij onderwijzend personeel¹⁸. Veel docenten zijn zich bewust van hun scholingsrecht, maar minder op de hoogte van de specifieke vergoedingen voor scholingskosten en ontwikkelingsdagen, wat betekent dat zij mogelijk niet optimaal gebruikmaken van deze regelingen. Aanvullend blijkt uit de interviews dat het (mede vanwege het lerarentekort) ook moeilijk is om instructeurs echt een hele dag uit te roosteren voor een opleiding, ook al heeft de instructeur daar recht op vanuit de cao .

Verder blijkt uit onze interviews dat leidinggevenden binnen mbo-instellingen een belangrijke rol spelen bij de stimulering en ondersteuning van professionaliseringsactiviteiten (dit sluit ook aan bij constatering uit de evaluatie van de lerarenbeurs). Door middel van ontwikkelgesprekken en informele overleggen moedigen zij docenten en instructeurs aan om zich verder te ontwikkelen, toetsen zij scholingswensen aan de onderwijsdoelen van de instelling en bekijken zij met P&O hoe deze professionalisering kan worden gefaciliteerd. Toch ontbreekt het in sommige gevallen aan actieve ondersteuning en kennis van alle beschikbare regelingen. Dit geldt ook voor de instructeursbeurs; de bekendheid van de regeling varieert sterk, en de informatie over professionaliseringsmogelijkheden wordt binnen instellingen vaak versnipperd aangeboden. Om deze reden investeren sommige onderwijsinstellingen in centrale platforms, zoals huisacademies of learning centers, om de professionalisering en het scholingsaanbod overzichtelijker te maken en medewerkers beter te informeren. Bij de instellingen die we hebben gesproken was in de centrale platforms nog geen plek voor de instructeursbeurs.

Optimaliseren van subsidieregeling?

De huidige subsidie biedt mbo-instructeurs financiële steun voor het behalen van een diploma, wat op zichzelf bijdraagt aan de professionalisering van deze groep. Toch wijzen verschillende factoren op beperkingen die de impact van de subsidie mogelijk beperken en laten ze zien dat alternatieve of aanvullende beleidsinstrumenten nodig kunnen zijn om de beoogde doelen optimaal te realiseren.

Zoals we eerder al hebben geconstateerd, zijn er mogelijkheden om het instrument, de regeling, te optimaliseren. Denk daarbij aan het **vergroten van de bekendheid en toegankelijkheid**. De beperkte bekendheid van de instructeursbeurs, zowel bij mbo-instructeurs als binnen hun instellingen, is een belangrijke belemmering. De regeling wordt vaak niet actief gepromoot door instellingen en instructeurs zijn daarom afhankelijk van informele kanalen voor informatie over de beurs. Dit geeft aan dat de subsidie, zoals die nu bestaat, zonder actief beleid of betere promotie niet zijn volledige

---

¹⁸ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2022/03/01/evaluatieonderzoek-lerarenbeurs-en-professionalisering>

potentieel bereikt. Een actief informatiebeleid zou instructeurs kunnen helpen om bewuster en breder gebruik te maken van deze regeling. In tegenstelling tot de lerarenbeurs, die in veel onderwijsinstellingen actief onder de aandacht wordt gebracht door schoolleiders en HR-afdelingen, lijkt er bij de instructeursbeurs geen systematische stimulans vanuit de mbo-instellingen zelf te zijn. Door mbo-instellingen een grotere rol te geven in het promoten van de instructeursbeurs en deze op te nemen in ontwikkel- en functioneringsgesprekken, kan het gebruik van de beurs effectiever worden ondersteund. Een meer gecoördineerde aanpak, mogelijk door de inzet van leer- en ontwikkelcentra binnen instellingen, zou de toegankelijkheid en doeltreffendheid vergroten.

Of dit echter voldoende is voor een grotere toestroom, is op basis van dit onderzoek niet te zeggen. Wat we wel weten is dat, ook als het aantal aanvragen verdubbelt, het nog steeds om een kleine groep gaat. Tenzij het totaal aantal instructeurs in Nederland gaat toenemen, maar er is op dit moment geen concrete aanleiding die deze aanname zou ondersteunen. Gezien de financiële uitdagingen en personeelstekorten zijn instellingen wel bezig met een **heroriëntatie op de organisatie van het onderwijs**, waarbij de inzet van instructeurs mogelijk een cruciale rol kan gaan spelen.

Overwegingen bij inzet van subsidieregeling

De grote doelmatigheid van de instructeursbeurs roept een spanningsveld op wanneer we het oorspronkelijke doel van de regeling – de professionele groei van instructeurs – evalueren. De regeling biedt mbo-instructeurs financiële ondersteuning voor het behalen van een bachelor- of associate degree, wat voor velen een opstap is naar een docentfunctie.

Deze evaluatie laat zien dat de instructeursbeurs zowel bijdraagt aan de **professionele groei van instructeurs** alsook voor een kleine groep instructeurs de **doorstroom en opwaartse mobiliteit** te ondersteunen. Echter, het beperkte bereik van de regeling laat zien dat aanvullende strategieën overwogen kunnen worden die specifiek gericht zijn op het vergroten van **de impact van de beurs** zelf. Hierbij moeten we wel opmerken dat voor een grote groep instructeurs een pdg-traject een directere manier is voor opwaartse mobiliteit.

Een overweging die ook in het kader van grote doelmatigheid past is **gelijkheid tussen docenten en instructeurs**. De aanwezigheid van de lerarenbeurs, die breed bekend is en wordt gebruikt, kan een argument zijn om een vergelijkbare regeling voor instructeurs te behouden. Deze beurzen zorgen voor gelijkheid tussen docenten en instructeurs, waardoor beide groepen gelijke kansen hebben om zich professioneel te ontwikkelen. Door de regeling voor instructeurs meer te structureren en te promoten zoals de lerarenbeurs, kan de subsidie op een effectievere manier bijdragen aan de beleidsdoelen.

Conclusie en aanbevelingen

In dit hoofdstuk presenteren we onze conclusies uit de bevindingen van dit onderzoek. We geven antwoord op de onderzoeksvragen en geven aanbevelingen mee voor de toekomst van de Instructeursbeurs.

6.1 Conclusies

In deze paragraaf presenteren we per onderdeel, zoals gepresenteerd in Tabel 1, de conclusies uit onze bevindingen.

Beleids Theorie en activiteiten

De beleidstheorie van de instructeursbeurs mbo is gebaseerd op het vergroten van de inzetbaarheid en professionaliteit van instructeurs en het verlagen van de drempel naar loopbaanontwikkeling binnen het mbo. De regeling beoogt instructeurs in staat te stellen om via een associate degree of bacheloropleiding hun bekwaamheden te verhogen. De beleidstheorie voorziet daarmee niet alleen in de verhoging van de onderwijskwaliteit, maar ook in de vermindering van het lerarentekort. Deze doelstellingen hebben we uit niet-officiële documenten gehaald omdat de doelstelling als zodanig niet zijn terug te vinden in officiële documenten zoals de regeling zelf.

Vanaf de introductie van de regeling in 2019 heeft DUO het aanvraag- en verleningsproces opgezet en verbeterd, waarbij vanaf 2020 een digitalisering van de aanvraagprocedure plaatsvond op basis van het systeem van de lerarenbeurs. Dit digitale systeem heeft de efficiëntie verhoogd en instructeurs een gebruiksvriendelijke manier geboden om subsidieaanvragen in te dienen, de status ervan te volgen en de benodigde documenten aan te leveren. Dankzij de digitalisering zijn tijd en middelen bespaard in het verwerkingsproces van aanvragen.

In de praktijk heeft de instructeursbeurs geresulteerd in concrete activiteiten: er zijn ruim 400 aanvragen ingediend, subsidies toegekend en de beurzen hebben bijgedragen aan het opleidingssucces van instructeurs. Deze toekenningen hebben geleid tot een toename in het aantal instructeurs dat formele opleidingen heeft gevolgd.

Bereik en effecten

Deze evaluatie van de instructeursbeurs mbo toont aan dat het bereik en de effecten van de regeling gemengd zijn. De regeling heeft de afgelopen vijf jaar geleid tot een aantoonbare toename van het aantal mbo-instructeurs dat een associate degree of bacheloropleiding is gestart. Van de 438 aanvragen is meer dan 70% toegekend. Veel instructeurs geven bovendien aan dat de instructeursbeurs voor hen de doorslaggevende factor was om een opleiding te starten, vooral omdat deze financiële zekerheid en vrijheid biedt ten opzichte van andere

financieringsmogelijkheden, zoals bekostiging door hun werkgever. De beurs is voor een aantal instructeurs (170) een belangrijke ondersteuningsbron is geweest.

Toch is het bereik beperkt tot een relatief klein deel van de mbo-instructeurs. Slechts ongeveer 6% van de totale doelgroep heeft gebruikgemaakt van de beurs, mogelijk door een gebrek aan bekendheid van de regeling. Interviews en vragenlijsten laten zien dat de bekendheid voornamelijk ontstaat via collega's en niet via formele kanalen binnen mbo-instellingen. Dit verklaart waarom het gebruik van de beurs in bepaalde regio's of instellingen laag blijft, en waarom het budget voor de regeling maar gedeeltelijk wordt gebruikt.

Wat betreft de effecten is duidelijk dat de beurs vooral wordt ingezet voor het behalen van diploma's die de doorstroom naar een docentenfunctie mogelijk maken. Dit resulteert erin dat er minder instructeurs in hun oorspronkelijke functie blijven. In de praktijk ondersteunt de regeling dus de carrièreontwikkeling richting het docentschap.

Doeltreffendheid

De instructeursbeurs is opgezet met als doel de professionele ontwikkeling van mbo-instructeurs te bevorderen door hen de mogelijkheid te bieden een bachelor- of associate degree-opleiding te volgen. Dit beleidseffect is gericht op het versterken van de kennis en didactische vaardigheden van instructeurs, wat uiteindelijk bijdraagt aan de kwaliteit van het mbo-onderwijs en de leerervaring van studenten. Daarnaast biedt de instructeursbeurs loopbaanperspectieven voor instructeurs, wat de aantrekkelijkheid van het beroep vergroot.

Uit deze evaluatie komt een gemengd, maar overwegend positief beeld naar voren over de doeltreffendheid van de instructeursbeurs. Veel instructeurs beschouwen de beurs als essentieel bij hun besluit om een opleiding te volgen, vooral vanwege de financiële steun die onafhankelijk is van hun werkgever. Meer dan de helft van de respondenten geeft aan dat de beurs een doorslaggevende factor was om een opleiding te starten. Dit wijst erop dat de regeling aansluit bij de behoeften van een deel van de instructeurs die zich verder willen professionaliseren, maar deze stap zonder financiële ondersteuning mogelijk niet zouden zetten.

Het beleidseffect van de regeling wordt echter op verschillende manieren gerealiseerd. Een belangrijk neveneffect is dat de beurs voor veel instructeurs niet alleen een instrument is voor professionalisering binnen hun functie, maar ook een middel om door te stromen naar een docentenrol. Dit betekent dat de instructeursbeurs indirect bijdraagt aan de instroom van nieuwe docenten, hoewel dit niet expliciet een doelstelling was. Voor instructeurs die kiezen voor een carrière als docent, biedt de beurs bovendien een opleidingstraject dat breder wordt erkend dan het pdg-traject. Hiermee vergroot de instructeursbeurs de mobiliteit en het carrièreperspectief binnen de sector, wat mogelijk het werkplezier en de binding aan het onderwijs vergroot.

Tot slot blijkt uit de ervaringen van gebruikers dat de beurs voor velen leidt tot verbeterde didactische en pedagogische competenties, wat mogelijk de kwaliteit van het onderwijs en het vertrouwen in de eigen onderwijsvaardigheden bevordert. Instructeurs geven aan dat zij meer kennis hebben opgedaan en zich zelfverzekerder voelen in de klas. Hiermee lijkt de regeling effectief in het realiseren van een belangrijk beleidsdoel: de verhoging van de onderwijskwaliteit door de versterking van de instructeursfunctie. Desondanks wordt een deel van de potentie van de regeling beperkt door de beperkte bekendheid, wat suggereert dat de doeltreffendheid verder kan worden vergroot door bredere promotie en toegankelijkheid (bijvoorbeeld door ook de beurs ook inzetbaar te maken voor andere opleidingen dan AD/BA).

Op grond van deze gegevens kan worden geconcludeerd dat de instructeursbeurs doeltreffend is op individueel niveau in het stimuleren van de professionele groei en mobiliteit van instructeurs. Maar door het beperkte bereik van de regeling draagt deze niet optimaal bij aan de kwaliteit en aantrekkelijkheid van de onderwijssector. Verdere inspanningen zijn nodig om het volledige bereik te realiseren en het gebruik van de beurs in te zetten voor duurzame professionalisering binnen de instructeursfunctie.

Doelmatigheid

Kleine doelmatigheid: Efficiëntie en gebruikservaring van het aanvraagproces

De gebruikers van de instructeursbeurs beoordelen het aanvraagproces overwegend positief. Het proces, dat vanaf 2020 is gedigitaliseerd door DUO, wordt door gebruikers ervaren als duidelijk en toegankelijk. Er wordt vooral waardering uitgesproken voor de informatieverstrekking, de transparantie over de stappen en het contact met DUO tijdens de aanvraag. Dit wijst op een efficiënt systeem waarin gebruikers zich goed ondersteund voelen. Meer dan 90% van de respondenten gaf aan tevreden te zijn met de communicatie en ondersteuning vanuit DUO, wat wijst op een doelmatige uitvoering op gebruikersniveau. Ondanks de positieve ervaringen van de gebruikers, is een belangrijk aandachtspunt dat niet alle kosten voor opleiding en professionalisering worden gedekt. De tegemoetkoming voor reiskosten en studiemateriaal blijkt voor veel gebruikers onvoldoende, en een aantal instructeurs moet aanzienlijke bedragen zelf betalen om hun opleiding te kunnen voltooien. Hoewel dit geen invloed heeft op het aanvraagproces zelf, kan het wel de algehele tevredenheid en de motivatie voor deelname aan de regeling beperken.

Grote doelmatigheid

De analyse van de grote doelmatigheid van de instructeursbeurs laat zien dat de regeling mogelijk een relatief dure interventie is voor het beperkte aantal instructeurs dat er gebruik van maakt. Met een gemiddelde kostenpost van ongeveer € 7.000 per instructeur, en € 200 aan uitvoeringskosten per aanvraag, resulteert de regeling voor de 340 toekenningen in een totale kostenpost van ruim € 2,4 miljoen. Dit is een aanzienlijke investering voor een doelgroep die, in vergelijking met andere onderwijssectoren, relatief klein is. Het bereik ligt momenteel rond de 6% van alle mbo-instructeurs, en zelfs met een verdubbeling van de aanvragen zou deze subsidie slechts een beperkt deel van de beroepsgroep bereiken.

Aan de andere kant draagt de instructeursbeurs bij aan de aantrekkingskracht van het beroep voor zij-instromers, omdat zij-instromers een duidelijk groeipad kunnen volgen van instructeur naar docent. Deze mogelijkheid kan het lerarentekort helpen verlichten door de aanwas van nieuwe, gemotiveerde zij-instromers, maar het blijft onduidelijk of dit effect op lange termijn structureel genoeg is om de continuïteit binnen de instructeursrol te waarborgen.

Een laatste punt in de evaluatie van de grote doelmatigheid is dat niet alle middelen van de instructeursbeurs daadwerkelijk zijn besteed aan instructeurs. Door een relatief beperkte bekendheid van de regeling en het lage gebruik onder de doelgroep, blijven elk jaar substantiële bedragen onbenut. Deze niet bestede middelen worden doorgeschoven naar andere regelingen binnen het mbo, zoals zij-instroomsubsidies, waardoor ze indirect wel bijdragen aan de onderwijssector, maar niet specifiek aan het professionaliseren van instructeurs. Dit vermindert de specifieke effectiviteit van de regeling, aangezien middelen die oorspronkelijk bedoeld zijn voor instructeurs uiteindelijk ten goede komen aan bredere onderwijsinitiatieven.

Met grote doelmatigheid proberen we de vraag "Hadden we met dezelfde kosten een groter bereik en/of effect kunnen hebben?" te beantwoorden. De instructeursbeurs is een noodzakelijk

instrument voor een specifieke groep mbo-instructeurs die anders moeilijk toegang zouden hebben tot professionalisering, vooral vanwege een gebrek aan ondersteuning of terugbetalingsverplichtingen bij hun werkgever. Het biedt deze instructeurs de mogelijkheid om onafhankelijk en gericht te investeren in hun professionele ontwikkeling, wat zowel hun carrièreperspectieven als de kwaliteit van het onderwijs ten goede komt. Tegelijkertijd blijft het bereik beperkt tot een kleine groep, wat vragen oproept over de doelmatigheid van de regeling. Zonder de beurs bestaat het risico dat een deel van de instructeurs tussen wal en schip valt, vooral zij met ambities richting docentschap en geen gebruik kunnen maken van pdg-trajecten. Daarom is behoud van de beurs waardevol, mits gecombineerd met verbeteringen in bekendheid en toegankelijkheid.

6.2 Aanknopingspunten voor de toekomst van de instructeursbeurs mbo

De evaluatie van de instructeursbeurs biedt waardevolle inzichten voor de verdere ontwikkeling van de regeling. Het primaire doel van de subsidie – het professionaliseren van mbo-instructeurs – komt deels tot uiting, maar er zijn ook uitdagingen en kansen voor optimalisatie. De vraag blijft of de huidige vorm van de instructeursbeurs het meest geschikte instrument is, of dat aanpassingen of alternatieven nodig zijn om de gewenste impact te vergroten.

Een overweging is om het bereik van de regeling te vergroten. Om de professionalisering van instructeurs breder te stimuleren, kan de regeling worden aangepast door bijvoorbeeld ook kortere, modulaire scholingstrajecten te bekostigen die aansluiten bij de dagelijkse praktijk van mbo-instructeurs. Daarnaast constateerden we dat ook aan de bekendheid van de regeling gewerkt kan worden om het bereik te verhogen. Actievere promotie door mbo-instellingen, bijvoorbeeld via HR-afdelingen of ontwikkelgesprekken, zou meer instructeurs bewust kunnen maken van de mogelijkheden die de beurs biedt.

Daarnaast is het belangrijk om de kostenefficiëntie van de regeling te heroverwegen. De relatief hoge kosten per gebruiker, gecombineerd met een klein bereik, maken de regeling minder doelmatig. Alternatieve instrumenten, zoals een breder gebruik van cao-afspraken voor professionalisering of gerichte bijscholingstrajecten, zouden mogelijk meer impact kunnen hebben tegen lagere kosten. Tegelijkertijd biedt de instructeursbeurs een waardevolle optie voor zij-instromers die het onderwijs aantrekkelijker maakt door een duidelijk groeipad naar het docentschap te creëren.

Beleidsmakers moeten de balans vinden tussen het behouden van de instructeursbeurs als een middel voor professionalisering en het onderzoeken van andere manieren om mbo-instructeurs effectiever te ondersteunen in hun ontwikkeling. Tegelijkertijd zou in deze afweging mee kunnen spelen dat instructeurs ook gelijkwaardige kansen hebben ten opzichte van hun collega's (docenten). Bij continuering van de regeling is het aan te raden om de te verwachten outcomes van de regeling (doelen) helder te omschrijven, zodat de effectiviteit van de regeling naderhand ook goed inzichtelijk gemaakt kan worden.

6.3 Tot slot

In conclusie toont de evaluatie van de instructeursbeurs aan dat de regeling een waardevolle bijdrage levert aan de professionele ontwikkeling van instructeurs. Met meer dan 70% van de aanvragen die zijn goedgekeurd, heeft de beurs 170 instructeurs geholpen om hun vaardigheden

en/of kwalificaties te verbeteren en zichzelf beter te positioneren in hun rol als instructeur of in de overstap naar een docentenrol. Echter, het beperkte bereik van de regeling, met slechts 6% van de doelgroep die gebruikmaakt van de beurs, wijst op een noodzaak voor betere bekendheid en toegankelijkheid. Het is ook essentieel om de kostenefficiëntie van de regeling opnieuw te evalueren. In combinatie met het beperkte bereik maken de relatief hoge kosten per gebruiker de regeling minder doelmatig. Om de volledige potentie van de regeling te benutten, zijn gerichte inspanningen vereist om de zichtbaarheid te vergroten en duurzame professionalisering binnen de instructeursfunctie te bevorderen.

Bijlage 1. Onderzoeks- aanpak

Voor deze subsidie-evaluatie is gebruik gemaakt van verschillende methoden van dataverzameling om tot beantwoording van de onderzoeksvragen te komen. Deze methoden worden hieronder toegelicht.

Documentanalyse

Wij zijn het onderzoek gestart met een documentanalyse naar relevante documenten. Deze deskstudie diende ertoe om een eerste inzicht te verwerven in de activiteiten en om de beleidstheorie goed te kunnen reconstrueren.

Documenten die zijn gebruikt tijdens de documentanalyse omvatten onder meer:

- [Subsidieregeling instructeursbeurs mbo](#)
- DUO data over de subsidieregeling, met alle aanvragen, bedragen, de status van de aanvraag, opleidingsrichting, etc.
- [Evaluatieonderzoek lerarenbeurs en professionalisering](#)
- [Bekwaamheidseisen instructeurs](#)
- [Subsidieregeling lerarenbeurs](#)

Enquête

Om de ervaringen van gebruikers van de regeling te verzamelen is er een online vragenlijst uitgezet. Deze vragenlijst is zorgvuldig ontworpen, zodat deze goed aansluit bij de doelgroep. De vragenlijst is aangescherpt met de input van het ministerie van OCW en via DUO gedeeld met gebruikers van de regeling.

In de vragenlijst werd gevraagd naar de ervaringen van de gebruikers met de instructeursbeurs. Er is een combinatie gebruikt tussen matrixvragen, meerkeuzevragen en open vragen.

We streefden naar een respons van 20% van het totaal aantal aanvragen. De vragenlijst is via DUO uitgezet onder de aanvragers waarvan de beurs is toegekend. De instructeurs wiens aanvraag is afgewezen zijn dus niet meegenomen in de vragenlijst. In totaal hebben 65 gebruikers van de regeling onze vragenlijst ingevuld, dat is 38% van het totaal aan gebruikers van de regeling (170). Daarmee hebben we de beoogde respons dus ruim gehaald.

Interviews

Om de brede context van de instructeursbeurs goed in kaart te kunnen brengen, zijn de volgende organisaties geïnterviewd:

- Het ministerie van OCW
- De MBO Raad
- De Aob
- De BVMBO
- HR-beleidsmedewerkers van twee mbo-instellingen

Daarnaast zijn er tien interviews gevoerd met **gebruikers** van de instructeursbeurs. Deze gebruikers hebben bij het invullen van de vragenlijst aangegeven open te staan voor een verdiepend gesprek, hier hebben we hen dan ook voor benaderd.

De gesprekken vonden digitaal plaats. Een aantal dagen voor het gesprek plaatsvond ontvingen de geïnterviewden een interviewleidraad. Tijdens de gesprekken zijn de vragen uit deze leidraad beantwoord en was er ruimte om andere punten en onderwerpen met betrekking tot de instructeursbeurs aan bod te laten komen.

Bijlage 2. Vragenlijst

Beste instructeur,

In 2018 is, samen met het invoeren van de bekwaamheidseisen voor instructeurs, de instructeursbeurs ingevoerd. Dit houdt in dat er een beurs beschikbaar is gesteld voor instructeurs die een associate degree of hbo-bacheloropleiding willen volgen. De regeling biedt subsidie voor studiekosten en studieverlof. In opdracht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW), voert Berenschot een evaluatie van de regeling uit, om te bepalen hoe de instructeursbeurs in de toekomst kan worden voortgezet.

Middels deze vragenlijst hopen wij meer inzicht te krijgen in de regeling. De vragen gaan over hoe u het aanvraagproces heeft ervaren, uw werkervaringen indien u een studie heeft gevolgd of aan het volgen bent, en over de praktische invulling van de instructeursbeurs. Het invullen van de vragenlijst duurt ongeveer tien minuten. Door de vragenlijst in te vullen helpt u het ministerie van OCW om inzicht te krijgen in de verbetermogelijkheden van de instructeursbeurs.

Heeft u vragen? Neem dan contact op met s.wildschut@berenschot.nl. Bedankt voor uw tijd.

Graag starten we met een aantal algemene vragen, zodat we een goed beeld krijgen van de doelgroep van dit onderzoek.

1. Wat is uw leeftijd?

- 20-29
- 30-39
- 40-49
- 50-59
- 60-69
- 70+

2. Wat is uw geslacht?

- Man
- Vrouw
- Anders
- Zeg ik liever niet

3. Wat is uw hoogst genoten eerdere opleiding (voordat u een aanvraag voor de instructeursbeurs indiende)?

- Mbo
- Hbo
- Wo
- Anders, namelijk...

4. Wat voor opleiding is uw hoogst genoten eerdere opleiding? [open vraag]

5. Aan welke onderwijsinstelling was u werkzaam tijdens het aanvragen van de instructeursbeurs? Instellingen

▼ Aeres MBO ... Zone.college

6. Is uw aanvraag voor de instructeursbeurs goedgekeurd?

- Ja
- Nee

Is uw aanvraag voor de instructeursbeurs goedgekeurd? = Nee

7. Wat was de reden voor afwijzing?

- U voldeed niet aan de bekwaamheidseisen
- De bevroegde gegevens waren niet op tijd doorgegeven
- U had geen werkgeversverklaring toegevoegd
- U was niet werkzaam bij een mbo-instelling
- Uw bewijs van vakbekwaamheid voldeed niet aan de voorwaarden voor een instructeursbeurs
- U kreeg een leraren tegemoetkoming
- U had uw recht op deze subsidieregeling verbruikt
- Anders, namelijk...

Is uw aanvraag voor de instructeursbeurs goedgekeurd? = Nee

8. Bent u de opleiding alsnog gaan volgen?

- Ja
- Nee

Is uw aanvraag voor de instructeursbeurs goedgekeurd? = Nee

Bent u de opleiding alsnog gaan volgen? = Nee

9. Bent u de opleiding niet gaan volgen omdat uw aanvraag voor de instructeursbeurs is afgewezen?

- Ja, ik ben de opleiding niet gaan volgen omdat mijn aanvraag voor de instructeursbeurs is afgewezen
- Nee, dit had andere redenen
- Anders, namelijk...

Is uw aanvraag voor de instructeursbeurs goedgekeurd? = Ja

10. Welke situatie is op u van toepassing?

- Ik heb een studie gevolgd met behulp van de instructeursbeurs, en deze ook afgemaakt
- Ik heb een studie gevolgd met behulp van de instructeursbeurs, maar deze niet afgemaakt
- Ik volg momenteel een studie met behulp van de instructeursbeurs

Welke situatie is op u van toepassing? = Ik volg momenteel een studie met behulp van de instructeursbeurs

11. Hoever bent u met uw studie?

- Nog niet begonnen
- In het eerste jaar
- In het tweede jaar
- In het derde jaar

12. Welke studie volgt u/heeft u gevolgd?

- Associate degree-opleiding, namelijk...
- Bachelor, namelijk...

13. Aan welke instelling volgt u de opleiding/heeft u de opleiding gevolgd? [open vraag]

14. Wat is de totale studielast van deze opleiding?

- Minder dan 60 studiepunten
- Meer dan 60 studiepunten

15. Hoe vaak heeft u de beurs al gebruikt?

- Dit is de eerste keer
- Eén keer eerder
- Twee keer eerder
- Meer dan twee keer eerder

16. Bent u van plan vaker gebruik te maken van de regeling?

- Ja
- Nee
- Weet ik niet

17. Wat was voor u de voornaamste reden om een aanvullende opleiding te gaan volgen?

- Financiële redenen
- Kansen in mijn loopbaan
- Volwaardig docentschap
- Anders, namelijk...

18. Wie was de initiatiefnemer voor het volgen van een opleiding? (meerdere antwoorden mogelijk)

1. Ikzelf
2. Mijn directeur/leidinggevende

19. Wie was de initiatiefnemer bij het aanvragen van de instructeursbeurs? (meerdere antwoorden mogelijk)

3. Ikzelf
4. Mijn directeur/leidinggevende

Wie was de initiatiefnemer bij het aanvragen van de instructeursbeurs? = Ikzelf

20. Hoe bent u in aanraking gekomen met de instructeursbeurs?

- Via DUO
- Via mijn onderwijsinstelling
- Via een zoekopdracht op het internet
- Via kennissen/vrienden/collega's etc.
- Anders, namelijk...

21. Hoe heeft u het aanvraagproces van de instructeursbeurs ervaren? Geef aan in hoeverre u het eens bent met de volgende stellingen (1, helemaal oneens – 5, helemaal eens). (deel 1)

- Het was duidelijk welke informatie ik moest aanleveren om de instructeursbeurs aan te vragen
- Ik begreep goed welke stappen ik moest zetten om de instructeursbeurs aan te vragen
- De vereisten voor de aanvraag waren goed te begrijpen
- Het contact met DUO tijdens het aanvraagproces was goed
- Het was makkelijk om eventuele vragen of problemen op te lossen
- De online aanvraagmodule was gebruiksvriendelijk

22. Hoe heeft u het aanvraagproces van de instructeursbeurs ervaren? Geef aan in hoeverre u het eens bent met de volgende stellingen (1, helemaal oneens – 5, helemaal eens). (deel 2)
- Er was voldoende ondersteuning beschikbaar tijdens het aanvraagproces
  - Ik vond de tijd die nodig was om de aanvraag in te dienen redelijk
  - Het aanvraagproces duurde langer dan verwacht
  - De communicatie over de status van mijn aanvraag was duidelijk
  - Ik werd snel geïnformeerd of ik recht had op de instructeursbeurs

23. Hoe kan het aanvraagproces van de instructeursbeurs verbeterd worden? [open vraag]

24. Wilt u verder nog iets kwijt over het aanvraagproces? [open vraag]

25. Zijn er andere effecten die de studie heeft op hoe u uw werk uitvoert? [open vraag]

26. Kunt u toelichten hoe uw studie effect heeft op de genoemde aspecten? [open vraag]

27. Geef aan in hoeverre de hoogte van de tegemoetkoming in de volgende gevallen voldoende was.

28. Zijn er door uw studie kosten gemaakt die niet vergoed werden door de instructeursbeurs?

- Ja, namelijk...
- Nee

Zijn er door uw studie kosten gemaakt die niet vergoed werden door de instructeursbeurs = Nee

29. Wie heeft deze kosten betaald?

- Ikzelf
- Mijn werkgever
- Anders, namelijk...

30. Hoe kan de financiële tegemoetkoming verbeterd worden? [open vraag]

31. Wilt u verder nog iets kwijt over de financiële tegemoetkoming? [open vraag]

We zijn benieuwd wat voor uw collega's redenen zijn om wel of geen gebruik te maken van de instructeursbeurs, de volgende vragen gaan hier over.

32. Wat zijn, voor zover u hier zicht op heeft, redenen voor uw collega's om gebruik te maken van de instructeursbeurs? [open vraag]

32. Wat zijn, voor zover u hier zicht op heeft, redenen voor uw collega's om **geen** gebruik te maken van de instructeursbeurs? [open vraag]

33. Wilt u nog iets kwijt over de regeling? [open vraag]

Voor het onderzoek is het belangrijk om meer te weten te komen over de beweegredenen van aanvragers van de instructeursbeurs. Graag zouden we u nog een aantal aanvullende vragen willen stellen (telefonisch). Mogen wij u hiervoor benaderen?

- Ja
- Nee

Wat is uw naam? [open vraag]

Wat is uw e-mailadres? [open vraag]

Wat is uw telefoonnummer? [open vraag]

WIJ ZIJN BERENSCHOT, GRONDLEGGER VAN VOORUITGANG

Nederland is continu in ontwikkeling. Maatschappelijk, economisch en organisatorisch verandert er veel. Al ruim 85 jaar volgen wij als adviesbureau deze ontwikkelingen op de voet en werken we aan een vooruitstrevende samenleving. De behoefte om iets fundamenteels te betekenen voor mens en maatschappij zit in onze genen. Met onze adviezen en oplossingen hebben we dan ook actief meegebouwd aan het Nederland van vandaag. Altijd op zoek naar duurzame vooruitgang.

Alles wat we doen, is onderzocht, onderbouwd en vanuit meerdere invalshoeken bekeken. Zo komen we tot gefundeerde adviezen en slimme oplossingen. Die zijn op het eerste gezicht

misschien niet altijd de meest voor de hand liggende. Juist deze eigenzinnigheid maakt ons uniek. Daarbij zijn we niet van symptoombestrijding. En gaan pas naar huis als het is opgelost.

Berenschot B.V.

Van Deventerlaan 31-51, 3528 AG UTRECHT

Postbus 8039, 3503 RA UTRECHT

030 2 916 916

www.berenschot.nl